

TĖČIAMS TAI PATINKA!

TĖVELIŲ, IŠĖJUSIŲ VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGŲ,
PATIRTYS

LYGIŲ GALIMYBIŲ PLĖTROS CENTRAS

VILNIUS
EUGRIMAS
2005

UDK 331.32(474.5)

Me-141

Knyga išleista vykdant tarptautinį projektą
„Modernūs vyrai išsiplėtusioje Europoje: pažangių lyčių
lygybės strategijų plėtojimas“

Europos Komisija neprisiima atsakomybės už leidinio turinį.

ISTORIJAS SURINKO IR UŽRAŠĖ:
FRANZ CYBULSKI, LEA DREWS (DANIJA)

GÍSLI HRAFN ATLASON,
INGÓLFUR V. GÍSLASON (ISLANDIJA)

ARTŪRAS TEREŠKINAS (LIETUVA)

CELIA CALLUS (MALTA)

KNYGOJE PANAUDOTOS
ALIONOS BONDARENKO IR DOMO RŪKO
NUOTRAUKOS BEI IŠ TĖVELIŲ ASMENINIŲ ARCHYVŲ.

IŠ ANGLŲ KALBOS VERTĖ:
GIEDRĖ BALTRŪNIENĖ, ALINA DAILIDĖNAITĖ,
LIGITA ORVYDIENĖ, ŽIVILĖ MACIJAIUSKIENĖ

SUDARYTOJA
VIRGINIJA ALEKSEJŪNAITĖ

REDAKTORĖ
INDRĖ MACKEVIČIŪTĖ

DAILININKAS
ALGIMANTAS DAPŠYS

ISBN 9955-682-17-5
ISBN 9955-9775-4-X

© LYGIŲ GALIMYBIŲ PLĖTROS CENTRAS, 2005
© LEIDYKLA „EUGRIMAS“, 2005

Turinys

DANIJA 4

MANU SAREEN 6

Nepaprasti pokyčiai 7

TREVOR TURNER 9

„Niekad neįsivaizdavau, kad turėsiu žmoną ir tris vaikus!“ 10

MORTEN LINTRUP 12

„Mano viršininkas nuolat kartojo, kad, jo nuomone, man tai nusibos.“ 13

JAKOB ALSBIRK 15

„Tai yra tiesiog neįtikėtina, fantastiškai gera“ 16

LASSE BORG 18

„Niekas nebūtų klausęs, jeigu būčiau darbe“ 19

ISLANDIJA 22

DAGUR B. EGGERTSSON 24

„Mūsų požiūris į tai, kas yra normalu, keičiasi neįtikėtinai greitai...“ 25

GUÐMUNDUR STEINGRÍMSSON 27

„Svarbu, kad gali dalytis atsakomybe...“ 28

GUÐNI INDRÍÐASON 30

„Mano dukrelei patinka būti su manim, ji netgi nori mano draugijos...“ 31

KRISTJÁN KRISTJÁNSSON 33

„Mūsų vaidmenys prižiūrint vaiką keičiasi priklausomai nuo to, kuris su vaiku praleidžia daugiau laiko...“ 34

ÞÓRHALLUR ÁRNI INGASON 36

„Kūdikis nuolat mėgina tau kažką pasakyti...“ 37

LIETUVA 40

DARIUS PAIPOLAS 42

„Man su vaiku būt paprasčiausiai malonu...“ 43

EDVINAS DUBINSKAS 46

„Kiekviena diena, praleista su vaiku, yra naudinga...“ 47

ERLANDAS KARLIKAUSKAS 50

„Man svarbiausia mano šeima...“ 51

GYTIS MATULAITIS 53

„Grįžęs į darbą, pirmiausia pasiilgsiu vaiko...“ 54

DARIUS ŽVIRBLIS 57

„Auginti vaiką – tai didžiulis darbas...“ 58

MALTA 60

DANIEL DEMPSTER 62

„Gaila, kad nebeturiu tiek laiko būti su vaikais, kiek tuomet, kai buvau išėjęs tėvystės atostogų.“ 63

EDWARD GRECH 65

„Mano nuomone, pirmiausia reikia galvoti apie vaikus, o tik paskui – apie savo problemas. Mudu su žmona labai norėjome vaikų, taigi nutarėme pirma turėti jų, o logistiką apskaičiuoti vėliau.“ 66

JASON ALOISIO 68

„Tai nepaprastai vertinga patirtis. Girdėjau, kaip dukrelė ištarė pirmąjį žodį!“ 69

RICHARD ABELA 71

„Visuomet norėjau kurį laiką nedirbti, kad galėčiau pabūti su savo vaikais. Kai jauniausiajam sukako ketveri, tariau: dabar arba niekad!“ 72

WILLIAM ZAMMIT 74

„Žinoma, buvo nelengva. Pirmiausia reikia priprasti visą dieną būti namuose!“ 75

PRIEDAI 77

Danija

2002 m. Danijoje buvo priimtas naujas įstatymas, suteikiantis abiem tėvams teisę į vienu metų trukmės vaiko priežiūros atostogas.

Įstatymas dvigubai pailgino laiką, kurį tėvai galėjo praleisti atostogose. Tuo pačiu vyrai įgijo teisę paimti bent keletą iš 32 paskutinių atostogų savaitių, ir anksčiau vyrų turėta teisė eiti atostogų iškart po gimdymo sutrumpinta nuo 4 iki 2 savaitių.

Šiuo metu dauguma vyrų pasinaudoja jiems suteikiamomis 2 atostogų savaitėmis, tačiau tik

nedaugelis jų ryžtasi vaiką prižiūrėti ir toliau. Norėtume, kad tai pasikeistų. Būtų gerai, jei dalis vaiko priežiūros atostogų būtų suteikiama tik vyrams, pavyzdžiui, 3 mėnesiai, kaip Islandijoje. Deja, tokiam sprendimui Danijoje priimti trūksta politinės valios. Todėl turime daryti viską, kad paskatintume tėčius pasinaudoti jau dabar turima teise į vaiko priežiūros atostogas, o mamas atsisakyti dalies savo atostogų, kurios, daugelio manymu, yra išimtinė mamų teisė.

Čia jūs matote mūsų, ES lyčių lygybės projektą įgyvendinančių Danijos, Islandijos, Lietuvos ir Maltos partnerių pastangas įkvėpti vyrus. Šiame leidinyje rasite istorijas tėvelių iš minėtų šalių, kurie džiaugiasi nusprendę eiti vaiko priežiūros atostogų.

Pateikiami pavyzdžiai rodo, kad buvimą namuose su vaikais patys tėvai suvokia kaip gana

natūralų dalyką, tačiau aplinkiniams taip neatrodo ir kartais tėvystės atostogas jie vertina kaip puikią galimybę vyrams papoilsiauti. Vyrų džiaugiasi galėdami stebėti, kaip auga jų vaikas, ir būti mažų kasdienių epizodų dalimi. Jie taip pat pasakoja, kaip teigiamai vaiko priežiūra paveikė jų santykius su partnerėmis bei šeimos gyvenimą apskritai. Pavyzdžiai taip pat atskleidžia, kad dar daug vyrų nežino savo teisių, kad jie „pasiklysta“ teisės normų bei kolektyvinių sutarčių labirintuose.

Bet svarbiausia, jog tėvelių istorijose pasakojama apie tai, kaip jie atranda naują pasaulį, kuris iki šiol buvo prieinamas tik moterims. Gyvenime atsiranda daugiau pusiausvyros ir bendruomeniškumo. Tėčiai įgyja galimybę tapti tokiais pat svarbiais, prižiūrint vaiką, kaip ir mamos.

PHOTO MIKKEL HERIBA

KAREN SJØRUP,

Danijos lyčių lygybės tyrimų centro vadovė

KENNETH REINICKE,

Danijos lyčių lygybės tyrimų centro lektorius

Manu Sareen

38-erių metų konsultantas integracijos klausimais Kopenhagos savivaldybėje ir Kopenhagos miesto tarybos narys.
Auginą tris vaikus: mergaitę ir du berniukus.

MANU SAREEN

Nepaprasti pokyčiai

Buvo nepaprastai įdomu stebėti, kaip mano sūnus auga, man esant tėvystės atostogose. Įsivaizduokit, jis guli šalia manęs, staiga pakelia rankas ir paliečia mane. Kartu ir pats stebi savo ranką, aš matau, kaip atidžiai jis stebi savo judesius. Darosi aišku, kad vyksta rimtas mokymosi procesas. Tai nuostabu. Pirmą kartą jis pradeda atskirti savo rankų judesius ir prisilietimus. Jis tiria pasaulį, ir kaip nuostabu būti to proceso dalimi!

Mano žmona iš manęs juokdavosi ir sakydavo: *Klausyk. Kiti du vaikai irgi taip elgėsi. Tik tavęs nebuvo šalia.* Ir tai nėra smagu. Tuo metu primenama kažkas, ką esi praleidęs. Aš tik galiu gailėtis, kad taip atsitiko, kad nepastebėjau ir jau nepastebėsiu. Nepaisant to, man su juo namuose labai smagu. Turiu tai pripažinti! Be abejo, aš jaučiuosi su juo artimesnis, nors jis dar yra mažas pyplys. Tai labai smagu.

Finansiniai klausimai buvo sunkiausi priimant sprendimą dėl tėvystės atostogų. Niekas nieko neišmano ir nesupranta, kaip atsakyti į tavo klausimus, o tai labai erzina. Tie tėvystės atostogų formuliarai, kurie nuolat plaukia paštu. Tai kažkokia beprotybė. Kai gauni 4 kartus tą patį dokumentą, imi savęs klausti: *Ar bent suvoki, ką darai? Nagi, susiimk!*

Visada reikia aiškių atsakymų. Be to, kyla sunkumų skambinant kažkur, kai vaikas yra dėmesio centre, o ypač, kai reikia laukti 5 minutes, nes yra 10 tokių skambinančių vienu metu. Kartais visko būna per daug. Žinau, gal skamba kvailai, tačiau reikia sugebėti laviruoti ir sugebėti išsaugoti blaivų protą. Šis darbas yra toks pat įtemptas, kaip ir politikų. Tik mano partijoj *Det Radikale Venstre* (socialliberalai) yra smagu, nes visi mane remia. Galbūt neveltui mes tiek daug dėmesio skiriame lyčių lygybei.

Vis dėlto patarčiau tėvams pasinaudoti teise į tėvystės atostogas! Tai yra puiki patirtis, puikiai pasitarnaujanti šeimos vienybei. Per ilgą laiką, tikiu, tai padeda išvengti skrybų. Auginti vaiką nėra lengva.

Daug mano draugų yra išsiskyrę. Dažnai taip atsitinka gimus pirmajam vaikui. Patirtis, išgyventa būnant namie kartu su šeima, rūpinantis savo vaikais, pakeičia požiūrį į gyvenimą. Kol dar neturi vaikų, labai lengva tapti egocentrišku, tik galvoji, kaip viską gyvenime daryti gerai ir teisingai. Ir gali net užsimiršti manydamas, kad gyveni tobulą gyvenimą. Manau, kad be vaikų gali daug ką nuveikti, o su vaikais tenka išmokti prisitaikyti prie kitokių gyvenimo sąlygų.

Tie mano partijos bendražygiai, kurie neturi vaikų, gali leisti sau dirbti apie 20 valandų per parą. Galiu tik pavydėti tokios laisvės. Arba mano draugai man pasakoja, kad jie spontaniškai nusprendžia nueiti į kiną arba pašėlti naktį mieste. Tuomet galiu tik pasvajoti: *O kad aš taip galėčiau!* Tą akimirką jautiesi nusiminęs. Išties. Būtent tokiomis akimirkomis.

Taip, puiku yra išeiti, dingti darbe, tačiau to negalima lyginti su buvimu kartu su vaikais. Kai jie pribėga prie tavęs šaukdami: *Tėti, žinojom, kad čia tu!* Tuo metu tiesiog pamiršti visa kita. Tada gali juoktis kiek įmanydami visi darboholikai. Man visai nerūpi. Tačiau tai yra didelis pokytis. Bent jau man taip buvo.

Šiek tiek keičiasi ir požiūris į bendruomenę bei emocijos. Aš manau, kad žmonės per anksti pasiduoda, bent jau kalbant apie vaikus. Aš apie tai šiek tiek žinau, nes daug laiko praleidau su vaikais, o jie yra vienas iš prioritetų ir mano politinėje karjeroje. Pvz., aš išklausau, kai mano draugai verkia. Jie sako: *Na, bet tai buvo sėkmingos skyrybos ir Pažiūrėk, kaip Bastian gerai su tuo susitvarkė.* Tėvų skyrybos palieka gilų pėdsaką vaikų sielose. Aišku, nereikia būti kartu, kai meilė praeina, ne apie tai kalbu. Kalbu apie visiškai kitus dalykus. Kalbu apie tuos momentus, kai gyvenimas su vaikais apkarsta, tačiau dėl to negalima visko mesti ir tiek!

Trevor Turner

44-erių metų jamaikietis dirba pašte.
Augina tris vaikus

10 TREVOR TURNER

„Niekad neįsivaizdavau, kad turėsiu žmoną ir tris vaikus!“

Vis aiškiau suprantu, kad man svarbiau už viską pasaulyje yra vaikai. Ne karjera. Tikrai, tik jie man yra svarbūs. Tik vaikai.

Išėjau gyventi atskirai, kai man buvo septyniolika metų. Keliaudamas praleidau daugiau nei 20 metų. Daug keliavau. Gyvenau tai vienur, tai kitur. Gyvenau Švedijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje, ir daug metų Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Nežinau, kodėl viskas pasikeitė, kodėl nustočiau blaškytis. Tailande prieš 9 metus sutikau Margaretę. Sutikau ją birželio mėnesį, o rugsėjo pradžioje turėjau grįžti mokytis į Daniją. Negalėjau net pagalvoti, kad jos daugiau nebepamatysiu, taigi grįžau jos

aplankyti. Po keturių dienų mes šėlome jos lovoje, ir ji pasakė: *Mums reiktų vaiko*. Aš negaliu patikėti savimi, kad atsakiau: *Gerai, kodėl gi ne?*

Kai mūsų pirmai dukrytei Olivijai buvo trys mėnesiai, aš pasiėmiau porą laisvų dienų ir nutariau nuvykti į Niujorką parodyti savo šeimai dukrečią. Tada vėl pradėjau dirbti, ir niekad nieko nebuvau girdėjęs apie tėvystės atostogas. Tai nėra kažkas, apie ką galvotum, kai neturi vaikų. Kai Olivijai buvo šeši mėnesiai, Margaretė man pasakė: *Tu galėtum su ja būti namie. Juk Danijoje tai įmanoma*. Aš skundžiausi, kad jos beveik nematau, klausdavau Margaretės: *Ar manai, kad ji mane prisimena?* Taigi aš tai padariau – nusprendžiau pabūti namie su Olivija šešis mėnesius.

Gal skamba juokingai, bet vaiko gimimas padeda iš naujo pažvelgti į savo moterį. Daug sunkiau būtų išardyti santuoką, nes ji padovanojo šį nuostabų kūdikį. Taigi ji tapo dar nuostabesnė. Reikia prisiminti, kad, prieš jai pastojant, mes kartu buvome tik dešimt savaitių. Mes tapome tėčiu ir mama beveik iškart. Taigi tas pokytis, tas laikas, kai esi kartu su savo vaiku, tik jūs abu, tas ryšys tarp jūsų, sauskelnių keitimas, maitinimas – na, tai nuostabus laikas!

Namie turiu draugą ir manau, kad giliai širdyje jis nepritarė mano sprendimui. Išties. Jis puikus vaikinys, bet vis juokauja ir šaiposi

Che, che, che. Jis netiki, kad vyrui derėtų eiti tėvystės atostogų. Jo juokeliai ir visokios užuominos... Esu vienintelis darbovietėje, pasinaudojęs teise į tėvystės atostogas 6 mėnesiams.

Man tai šiek tiek primena mano uošvį. Pamenu, kai išėjau atostogų su Olivija, man sakydavo: *Oho! Tai bent, puiku!* Mes apie tai kalbam. Manau, kad buvau šiek tiek naivokas. Vienas iš vaikinų, dirbusių mano uošviui, ketino tapti tėvu. Aš pasakiau Margaretėi: *Šis vaikinys tikriausiai irgi bus namie.* Tačiau mano žmona į mane pažvelgė ir pasakė: *Visai išprotėjai? Mano tėtis niekad jo neišleistų. Jei darbuotojas nori pasinaudoti tėvystės atostogomis, jis turi susirasti naują darbą.* Buvau priblokštas – jei būčiau darbdavys, niekad neleisčiau, kad taip atsitiktų.

Kol mano žmona man šįryt nepasakė, aš net nesuvokiau, kiek aš uždirbu ar kiek ji uždirba. Kai pirmą kartą ėmiau dirbti pašte (tai buvo mano pirmasis darbas Danijoje), jie manęs paklausė: *Koks jūsų sąskaitos numeris banke?* aš atsakiau: *Žinot, neturiu sąskaitos banke, neseniai čia persikėliau gyventi.* Margaretė man padėjo: *Štai sąskaitos numeris, ir jie mano atlyginimą pervesdavo į jos sąskaitą.* Ir iki šiol taip daro.

Darbe mano kolegės juokauja, kad skambins Margaretėi, kilus kokių neiškumų. Jei kas atsitinka, jie sako: *Ai, paskambink Margaretėi.* Aš rimtai, niekad nesu apmokėjęs nė vienos

sąskaitos nuo to laiko, kai atsikraustėm čia gyventi. Viskuo pasirūpina ji. Kas mėnesį ji man duoda 2000 kronų. Jei man reikia kažkur išeiti su vaikais, turiu tam pinigų. Jei man reikia daugiau pinigų, aš sakau: *Klausyk, man reikia bum-bum-bum,* ji atsako: *Gerai, imk.* Man tai tinka, man tai didelė garbė! Tačiau kai apie tokią situaciją išgirsta mano draugai, jie iš manęs juokiasi! O Margaretės tėvas buvo šokiruotas. Jis negalėjo tuo patikėti. Jis pats taip niekad nesielgtų. Namuose jis valdo šeimos ūkį. Jis valdo viską.

Tas ryšys labiau svarbus, jei nori būti geru tėčiu. Žinot, kaip būna: tėtis vedasi sūnų žvejoti. Reikia skirti savo vaikams laiko. Turit su jais praleisti laiko, kartu. Turit juos mylėti, rūpintis jais. Turit mokyti juos vertybių ir stengtis būti geru vyru. Praleiskit kuo daugiau laiko su savo vaikais!

Morten Lintrup

32-ejų metų vyresnysis konsultantas.
Augina vieną vaiką

MORTEN LINTRUP

„Mano viršininkas nuolat kartojo, kad, jo nuomone, man tai nusibos.“

Man buvo labai svarbu išeiti tėvystės atostogų, tačiau dėl jų teko nemažai pakovoti, nes mano darbovietėje tai nėra įprasta. Teko gerokai pakovoti už savo pasirinkimą. Aš žinau, kad yra sunku išeiti tėvystės atostogų ir išlaikyti turimą darbo vietą, nebent darbovietėje visi vyrai eitų tokių atostogų. Mano atveju labai svarbu buvo pasakyti: *Aš to noriu, tai yra mano sprendimas, ir aš tai renkuosi, nes tapau tėčiu.*

Teko įtikinėti kelis mėnesius, kad galėčiau išeiti tėvystės atostogų. Mano viršininkas nuolat kartojo, kad, jo nuomone, man tai nusibos. Manau, kad mano viršininkas tiesiog sunkiai suvokė tikrąją priežastį, kodėl aš to norėjau.

Pagaliau buvo sutarta, kad šios atostogos truks 8 savaites, nors norėjau, kad jos truktų ilgiau, o viršininkas – kad trumpiau. Visą laikotarpį aš dirbau vieną dieną per savaitę, tačiau taip buvo sutarta dėl klientų, su kuriais iki tol buvau artimai bendravęs. Per daug sudėtinga būtų buvę tai pakeisti dėl mano 2 mėnesių trukmės tėvystės atostogų.

Aš manau, kad svarbiausia yra nuspręsti, ar nori būti savo sūnaus gyvenimo dalimi ir tapti jam artimu. Aš buvau tvirtai pasiryžęs atsisakyti savo darbo dėl teisės gauti tėvystės atostogas! Ir būčiau taip padaręs, jeigu būtų prireikę. Tai sakiau atvirai. Manau, kad mano darbdavys taip pat žinojo, jog kalbu rimtai. Jis žinojo, kad yra svarstomas ne klausimas *ar eiti tėvystės atostogų*, bet *kiek jos turėtų trukti*.

Kolegos į mano pasirinkimą reagavo įvairiai. Viršininkas pabrėžė, kad aš esu nepakeičiamas ir sunku įsivaizduoti, kaip be manęs seksis dirbti su klientais. Iš pradžių aš norėjau 3 mėnesių trukmės atostogų. Tačiau tai buvo nerealu, iš tikrųjų visiškai neįmanoma. Ir beveik visi mano kolegos sakė, kad *žinoma, tau reikia išeiti tėvystės atostogų ir labai puiku! Gera idėja!* Kolegos, kurie niekada nėjo tėvystės atostogų, stebėjosi: *tu tikrai to nori?* Kaip ir mano viršininkas, jie abejojo, ar man tikrai nenusibos, o aš atsakydavau: *Ne, aš iš tikrųjų nemanau, kad man nusibos.*

Tarp tų, kurie mažiausiai mane suprato, buvo kelios vyresnio amžiaus moterys. Bet juk tai iš

tikrųjų keista! Tai gali šiek tiek išmušti iš vėžių ir priversti galvoti: *Ir ką aš sumąščiau?* Kitaip tariant, atrodo, kad grupei moterų, kurioms daugiau kaip 40 metų, tai atrodo keista. Būtent jos turi daugiausiai išankstinio nusistatymo. Jų supratimu, tai yra labai „mergaitiška“. Būtent jos, man išeinant tėvystės atostogų, linkėjo: *Gerų atostogų, gerai pailsėk!* Ir tada aš pradėdau galvoti: *Jūs, be abejonės, puikiai žinot, kad tėvystės atostogos nėra poilsis.*

Nuo pradžių, sulaukęs neigiamų pastabų, atsikirsdavau. Gražia forma pasakydavau, kad iš tikrųjų viskas yra kitaip. Stengdamasis neatrodyti kaip didžiausias paniurėlis pasaulyje, aš tiesiog pasakydavau, kad tokios pastabos man nėra malonios. Svarbu nepratrūkti. Tačiau kai kvailos pastabos kartojasi nuolat, tiesiog būtina jas nutraukti. Aš būtent tai ir darydavau.

Po tėvystės atostogų darbe stengiuosi atlikti visus darbus ir laiku išeiti namo. Anksčiau daugiau laiko praleisdavau blaškydamasis, nes man patinka būti darbe. Tačiau tikrai ne tiek, kad mieliau laiką leisčiau darbe nei su šeima. Taigi manau, kad darbdavys, išleisdamas darbuotoją tėvystės atostogų, laimi tuo, jog darbuotojas tampa dėmesingesnis darbe.

Pabuvęs tėvystės atostogų, įgyji sveikesnį požiūrį į darbą. Pradedi galvoti: *Tai yra darbo vieta ir nieko daugiau.* Žinoma, aš esu ištikimas darbui, bet iki tam tikro lygio. Dalis

prioritetų pasikeičia, o tai irgi yra gerai. Man net nesmagu, kad jie *anksčiau* nepasikeitė. Tikriausiai tik sulaukęs vaikų suvoki: *Dieve, turėčiau nertis iš kailio dėl šeimos, o ne dėl darbo!*

2005 metų sausio 20 diena

Jakob Alsbirk

28-erių metų universiteto studentas.
Augina vieną vaiką

16 JAKOB ALSBIRK

„*Tai yra tiesiog neįtikėtina, fantastiškai gera*“

Mums buvo labai gera kartu išeiti vaiko priežiūros atostogų. Nes šitaip galėjome vienas kitam padėti. Bent jau taip manėme. Juk yra tiek daug dalykų, apie kuriuos reikia pagalvoti. Esant dviese vienas turi šiek tiek nusileisti ir pasakyti: *Šiandieną bus mano eilė*.

Išeiti tokių atostogų yra ne tik šaunu, bet tai yra fantastiška. Jaučiu, kad tai buvo didelė privilegija. Jau beveik metai, kai esu išėjęs vaiko priežiūros atostogų.

Aš manau, kad tėvystės atostogos mane išmokė būti tolerantiškesniu. Juk kartais iš tiesų jaučiama įtampa. Kartais tenka nemiegoti 4 naktis iš eilės ir tada tikrai lengva prarasti savitvardą. Tikėtina, jog tuomet gali pasakyti kvailų dalykų. Esant tokiai situacijai

reikia sau pasakyti: *Nusiramink*. Taip, tampa tolerantiškesnis. Nenoriu pasakyti, kad prieš išeidamas tėvystės atostogų aš buvau netolerantiškas, tiesiog šios atostogos mane išmokė geriau tvardyti įtemptose situacijose. Daug sužinojau apie save ir suvokiau savo galimybių ribas. Išmokau savo poreikius vertinti kitaip nei anksčiau. Tiesą sakant, tai gana sudėtinga, bet labai pamokoma.

Aš suvokiau, kad planuojant svarbiausia – išsikelti realius tikslus. Dažnai susėdame naktį ir klausiamo savęs, ką norėtume nuveikti rytoj. Reikia galvoti apie kiekvieną dieną. Yra nerealu tikėtis, kad rytoj aš išplausiu viso buto grindis, išsiurbsiu dulkes, nupirksiu maisto ir dar suspėsiu vakare parepetuoti su savo grupe. Taigi man svarbiausia buvo suvokti, kad neįmanoma visko nuveikti vienu metu. Tai reikia atsiminti. Tik taip diena bus gera!

Nemanau, kad mano sprendimas eiti tėvystės atostogų būtų sukėlęs nuostabą kuriam nors iš mano draugų. Manau, kad tai susiję su tuo, kas tu esi. Pavyzdžiui, mano draugai tikrai būtų nustebę, jeigu aš pirmenybę suteikčiau darbui, o ne savo vaikui. Manau, jie būtų stebėjęsi, jeigu nebūčiau pasirinkęs tėvystės atostogų. Apie šias atostogas dažniausiai girdėjau sakant: *Šaunu*. Dalis draugų manė, kad vaiko priežiūros atostogos yra labai geras dalykas, arba tiesiog sušukdavo: *Velnias, tau tikrai labai pasisekė!* Tai buvo gražu ir teigiama!

Bet juk turėti vaikų yra vyriška tam tikra prasme. Tai labai panašu į: *Tik pažiūrėkit, ką aš sugebu padaryti!*. O kad tu, metus išbuvęs namuose, tampi labai švelnus, tai jau kitas dalykas, bet tai turėjo atsitikti ir man.

Galbūt dauguma tėvystės atostogas laiko šiek tiek mados dalyku, bent jau mano rajone. Kad ir kaip tai vertintum, buvimas tėčiu išėjus vaiko priežiūros atostogų tapo tam tikra įvaizdžio dalimi. To neverta neigti.

Gal skambės banaliai, bet pats šaunias dalykas, tapus tėčiu ir išėjus vaiko priežiūros atostogų, tai matyti, kaip tavo vaikas auga. Tai yra neįtikėtina, fantastiškai gera, nes aš jaučiu, kad ją tikrai pažįstu. Pavyzdžiui, kaip tada, kai ji ėmė šliaužti ir mes galėjome stebėti visą procesą. Aš gulėjau visiškai išsekęs ant grindų ankstų Kalėdų rytą ir žaidžiau su dukra, nes ji buvo jau atsikėlus. Ir tuomet ji ėmė šliaužti – tiesiog neįtikėtina būti viso to liudininku! Įsivaizduok, kad tu būtum ją išleidęs į lopšelių darželį arba būtum darbe, o grįžęs namo išgirstum: *Žinai, ji vakar pradėjo šliaužti*. Manau, kad visi vaikai yra laimingi, turėdami tėvus, bet iš tikrųjų gražu, kai jie gali būti su jais kartu.

Aš nė už ką nenorėčiau atsakyti galimybės ją pažinti. Ir pinigai visai nesvarbu. Man visai nerūpi. Bet galbūt aš esu iš tų, kurie mano, kad *viskas bus gerai*. Vis tiek svarbiausia – matyti ją augančią. Tai turbūt pats šaunias dalykas.

Nesvarbu, kaip beprotiškai esi pavargęs, nesvarbu, kad labai jaudinai praėjusią naktį, kad ji nepadarytų vieno ar kito, nesvarbu, kiek kartų lenkeisi virš jos lovytės žiūrėdamas, kad ji miegodama neiškristų, ir nesvarbu, kad kartais tau atrodo, jog viskas nusibodo – reikia nedaug, kad viską užmirštum. Po sunkios nakties, kai rytą ji vėl linksmai šliaužioja aplink tave ir kanda tau į nosį, tavo širdis susyla. Tokiais momentais būna sunku sulaikyti ašarą.

Pavyzdžiui, kai ji išgirsta durų skambutį, ji susijaudina. Matau, kad jai tai atrodo tikra pramoga, nes tuoj vyks kažkas naujo. Kai mes rengiamės eiti į lauką ir aš ją rengiu – ji negali sulaikyti jaudulio. Visi tie maži ritualai yra tokie ypatingi. Ją pažinti ir kasdien su ja kartu patirti, kokia ji laiminga, labai gera. Nieko nėra gražesnio už jausmą, kad darai ją laimingą.

Lasse Borg

40-metis pedagogas.
Augina vieną vaiką

LASSE BORG

„Niekas nebūtų klausęs, jeigu būčiau darbe.“

Mano žmona dar nebuvo nėščia, o aš jau žinojau, kad eisiu tėvystės atostogų. Aš visuomet norėjau eiti tėvystės atostogų gimus vaikui. Mūsų sprendimą, kaip tarpusavyje pasidalyti atostogų laiką, nulėmė šeimos finansinė padėtis. Kažkaip žmonai teko pirmenybė spręsti, kiek turėtų trukti jos atostogų dalis.

Mano žmonai buvo suteiktos pusės metų trukmės vaiko priežiūros atostogos, ir tuo metu mokamas visas darbo užmokestis. Vėliau ji atostogas prasitęsė dar dviem mėnesiams, nes jautė, kad atostogų buvo per mažai. Ji turėjo nepanaudotų atostogų, todėl mums tai nebuvo per brangu. Tuomet, beveik atsitiktinai, aš sužinojau, kad taip pat galiu išeiti 2,5 mėnesio mokamų atostogų. Iš tiesų

kažkuris žmonos kolega iš Finansų departamento mums apie tai pranešė. Tokia teisė man buvo suteikta. Taigi aš galėjau „perimti vairą“ ir gauti pajamas.

Kadangi savo darbovietėje (psichinę negalią turinčių ligonių centre) buvau pirmasis, paprašęs suteikti tėvystės atostogas, tai sukėlė tam tikrą sąmyšį. Buvo svarstoma, ar apskritai vyrams galima eiti tėvystės atostogų.

Teke patirti didelį pasipriešinimą. Daug laiko sugaišau rinkdamas dokumentus, įrodančius, kad turiu teisę gauti ilgesnes nei 14 dienų trukmės tėvystės atostogas. Tokia reakcija mane tikrai nuliūdino! Atrodė, lyg vyro prašymas išeiti tėvystės atostogų būtų nepriimtinas. Ir tuomet, kai dokumentais įrodžiau, jog turiu teisę į 12 mėnesių trunkančias atostogas, kolegos tiesiog iširdo. Tikriausiai pamanė, kad aš švaistau jų laiką. Taigi reakcija tikrai nemaloni. Iš tiesų šios skaudžios patirties dėka suvokiau, kad darbovietėje vykdoma netinkama personalo politika.

Rinkdamas darbdaviui dokumentus, įrodančius mano teises, naršiau po internetą ir išitraukiau į profesinės sąjungos veiklą. Bet kažkas iš savivaldybės pasakė: *Tu žinai savo teises, todėl daugiau nesijaudink. Tiesiog pasakyk darbdaviams, kad paskambintų į savivaldybę.* Ir staiga viskas baigėsi, nebeliko jokių problemų. Mano darbovietė, pasirodo, labiau gerbė savivaldybę nei profesinę sąjungą ar savo darbuotojus.

Manau, negalima pamiršti, kad asmeninė karjera yra svarbi darbo rinkoj. Tačiau egzistuoja ir šeiminė karjera, ir tai reikia atsiminti. Darbas niekur nepabėgs.

Žinau, kad esu privilegijuotas, nes mano pobūdžio darbą gauti lengva. Žinoma, tai priklauso nuo to, kurioje srityje dirbi. Tačiau negalima pamiršti, kad gyvenimas yra ne tik darbas. Aš suvokiau ir tai, kad buvo beveik beprasmiška rūpintis kitais darbe, bet rūpintis svarbiausiais sau žmonėmis ir žinoti, kad jie yra laimingi, yra svarbiausia.

Aš netgi manau, kad dabar, kai išėjau tėvystės atostogų, esu labiau užsiėmęs nei tada, kai dirbau. Jokiu būdu nenoriu pasakyti nieko blogo. Tiesiog manau, kad tai labai šaunu ir man tai tikrai patinka! Jaučiuosi labai privilegijuotas, kad galiu būti su savo dukterimi. Man tai tikras įvykis! Vien į ją žiūrėti man malonu. Ir matyti, kaip ji bendrauja su kitais suaugusiais ar vaikais.

Kai mano žmona būdavo namuose, Filipa, kai verkdamas, ieškodavo mamos kaip išsigelbėjimo. O kai Rikė grįžo į darbą, tai pasikeitė. Dabar, man atrodo, tarp mūsų yra didesnė pasiausvyra.

Aš įsitikinau, kad vyrui eiti vaiko priežiūros atostogų yra visai kas kita. Ir manau, jog tai, kad tiek mažai vyrų jų eina, yra didelis nesusipratimas. Nes manau, kad tai yra labai

svarbu. Ne tik tėvui, bet ir vaikui yra svarbu pabūti su tėčiu.

Norėčiau, kad man niekada nebūtų rūpėję, jog tradiciškai vaiko priežiūra laikoma moterišku darbu. Bet jaučiu, kad man tai šiek tiek rūpi. Savo protu suvokiu, jog visa tai nesąmonė, kad tai kultūros dalykas. Šiuo atveju geriausia, ką galėjau padaryti, tai rūpintis mūsų dukra. Ir man tai iš tiesų patinka. Bet tam tikra prasme man vis dar sunku patikėti, kad esu vienas pirmųjų.

Manau, tai priklauso ir nuo to, kad aš nesu iš tų, kurie uždirba visus pinigus, kurio nuolat nėra namuose ir kuris grįžta namo su glėbiu gėrybių. Bet iš tikrųjų savijautą veikia ir kitų žmonių reakcija. Juk niekas be reikalo neklausinėtų, jeigu būčiau darbe, tiesa?

Reakcija, kokią teko patirti, buvo nevienareikšmiška. Yra grupė žmonių, kurie mano, kad eiti tėvystės atostogų yra keista: *Ir kam jam to reikia?* Jie netgi gal mano, kad aš suklydau išeidamas atostogų. Be to, yra grupė žmonių, kurie sako: *Na, jeigu jam to reikia, tai gerai.* Bet iš tikrųjų jie nieko nesuvokia. Ir galiausiai yra grupė žmonių, kurių nuomone, tai sveikintina ir net jie patys taip pasielgtų. Bent jau taip jie sako.

Tikriausiai daugumos nuomone, tai šaunu. Bet yra ir tokių, kurie to nesupranta, ir, žinoma, tai mane trikdo. Atvirai pasakius, aš šiek tiek nejaukiai jaučiuosi, kad pasiduodu

aplinkinių spaudimui. Kita vertus, turint galvoje, kad spaudimas išties didžiulis, mano reakcija į jį nėra labai keista.

Mano patirtis parodė, kad *kitoks* pasirinkimas labai praturtina. Pirmenybę teikiu dukteriai, ir tai žavu. Tai netgi ramina. Turiu ir kitų interesų, bet ji man tikrai pati svarbiausia.

Islandija

Šeimos ir darbo suderinamumas, didesnis vyrų dalyvavimas vaikų priežiūroje ir vienoda moterų ir vyrų padėtis darbo rinkoje yra pagrindiniai Vaiko priežiūros įstatymo, kuris Islandijoje įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d., tikslai. Nesuklysimė pasakę, kad šis įstatymas, pasiūlęs radikalių būdą, kaip siekti lyčių lygybės Islandijoje, tapo vienu didžiausių laimėjimų šioje srityje. Būdas pasiteisino – apie 90 procentų vyrų naudojami savo teise į vaiko priežiūros atostogas. Tai rodo, kad vyrai aktyviau dalyvauja

rūpinantis ir prižiūrint vaikus, tuo įgydami galimybę užmegzti artimus ryšius su vaiku nuo pat jo gimimo.

Kaip matyti iš šioje knygoje pateikiamų tėvų pasakojimų, tėvystės atostogas vyrai vertina kaip puikią progą praleisti daugiau laiko su savo mažamečiais vaikais. Jie brangina šį laiką. Bet tėvystės atostogos kartu teigiamai veikia ir lyčių lygybę darbo rinkoje. Kuomet vyrai, išėję tėvystės atostogų, daugiau laiko praleidžia namuose, moterims po gimdymo yra lengviau sugrįžti į darbo rinką. Todėl galima teigti, kad tėvystės atostogos prisideda prie pusiausvyros „viduje“, t.y. namuose, ir prie pusiausvyros „išorėje“, t.y. darbo rinkoje. Aš taip pat tikiu, kad ateityje tėvystės atostogos teigiamai veiks gimstamumą Islandijoje ir prisidės prie teigiamos ekonominės raidos.

Manau, kad, skirdami lėšų motinystės ir tėvystės atostogoms, jas puikiai panaudojome. Žinoma, kalbama apie dideles pinigų sumas, tačiau aš jas vertinu kaip investiciją, o ne išlaidas. Kaip vieną geriausių tautos ateities investicijų tiek socialine, tiek ekonomine prasme.

ÁRNI MAGNÚSSON,
Islandijos socialinių reikalų ministras

Dagur B. Eggertsson

32-ejų metų gydytojas
ir Reikjaviko miesto tarybos narys

DAGUR B. EGGERTSSON

„Mūsų požiūris į tai, kas yra normalu, keičiasi neįtikėtinais greičiais...“

Esu be galo patenkintas savo tėvystės atostogomis. Mano manymu, tai puikiausias sprendimas. Net jei nebūčiau turėjęs galimybės išeiti tėvystės atostogų, vis tiek būtinai rasčiau laiko pabūti su dukrele. Tai galėtų būti vasaros atostogos ar išieginės dienos, ar net ir darbo dienos padedant seneliams, bet tikrai rasčiau laiko ir galimybių.

Šiandien atrodo neįtikėtina, kad anksčiau tėvams užtekdavo vos šešių savaitių vaiko priežiūros atostogų. Dabar turimus šešis mėnesius (jau nekalbant apie devynis) suvokiame kaip savaimę suprantamą dalyką!

Niekuomet net nesvarsčiau galimybės nepasinaudoti tėvystės atostogomis. Netgi

nevodinčiau to apsisprendimu, nes visą laiką žinojau, kad pasielgsiu būtent taip. Su partnere Arna mums teko apsispręsti tik dėl to, ar abu kartu imsime atostogas dukrelės priežiūrai, ar atskirai. Galiausiai nusprendėme imti atostogas atskirai. Tokį sprendimą nulėmė tai, kad dukrelė gimė gegužę, o aš žinojau, kad vasarą neturėsiu galimybės ilgesnį laiką pabūti su ja. Be to, pirmaisiais mėnesiais mama ir vaikas bet kuriuo atveju yra neatskiriami. Mano draugė tuo metu dukrelę maitino pati, tad jos čia buvo svarbiausios, o aš tenkinausi „antraeiliumi vaidmeniu“!

Taigi nusprendėme, kad tėvystės atostogas paimsiu tada, kai Arna grįš į darbą – ir dar nereiks svarstyti, su kuo palikti dukrelę dienomis.

Jums tikrai nebūtų lengva mane įtikinti atsisakyti tėvystės atostogų. Tai didžiulė privilegija, atvėrusi tiek daug galimybių. Be abejo, tai padeda ir vaikučio tėvų santykiams. Dažnai mamos mėgsta vaizduoti žinančios viską apie vaikų auklėjimą. Panašiai kaip virtuvėje jos mėgsta jaustis šefėmis, nors partneriai dažnai gamina ne ką prasčiau už jas. Tad man asmeniškai patinka, kad vienodai išmanome apie vaiko auklėjimą. Manau, labai puiku, kad tėvas gali pabūti su vaiku vienas. Tuomet jis turi teisę turėti savo poziciją dėl vaiko auklėjimo. Mudu su Arna dabar turim vienodą teisę išsakyti vienas kitam savo nuomonę dėl dukrelės priežiūros. Man neapsakomai

svarbu, kad rūpinuosi savo vaiku taip, kaip man atrodo, ir kad tai pasiteisina.

Vienintelis pasikeitimas, įvykęs man išėjus atostogų, - dukrelės lovytę perstūmėme prie mūsiškės, o mudu lovoje apsikeitėme vietomis, kad aš gulėčiau prie dukrelės. Naktį prie mažylės keliuosi aš, kadangi Arna jau dirba, be to, ji jau nebemaitina krūtimi.

Net pačiam keista, tačiau nustojau domėtis dalykais, kuriuos anksčiau labai atidžiai sekiau, pavyzdžiui, politika. Kartais pamirštu perskaityti laikraščius ir net pats to nebepastebiu! Maniau, kad atostogų metu stengsiuos neatsilikti nuo darbo reikalų, kaip paprastai būna, kai kurį laiką tenka neiti į darbą. Tačiau įvyko visiškai priešingai. Aš visiškai atitrūkau nuo darbų, nors namie ir nebuvo taip „karšta“ kaip kartais būna darbe.

Atostogų pasirinkimas, kai ketvirtadalį laiko visgi skiri darbui, turi savų „pliusų“ ir „minusų“. Gera išlaikyti ryšį su išoriniu pasauliu ir visiškai savęs neizoliuoti, tačiau žmonės ima tavimi naudotis ir skambinėti dėl įvairiausių reikalų – klausti patarimo ir t.t. Jie siunčia elektronines žinutes su prašymais, nepaisydami to, kad iš esmės tuo metu nedirbu. Man prireikė viso mėnesio, kad pakeisčiau susidariusią situaciją. Kad ir supranti, kokie svarbūs darbo reikalai (mano darbe kiekviena diena gali kainuoti milijoną ar net du), tačiau privalai laikytis savo principų ir nepasiduoti. Vis dėlto turiu pripažinti, kad

keletą kartų pas mane į namus buvo užsukę žmonės išgerti kavos ir šnektelti apie darbo reikalus.

Mano manymu, tėvystės atostogos ir jų metu įgyta patirtis padeda tapti geresniu tėvu. Tačiau, matyt, būna situacijų, kai tėvystės atostogų išėiti sudėtinga. Yra gerų tėvų, kurie norėtų tokių atostogų, tačiau negali jų paimti. Tai nėra nei paprasta, nei lengva, bet manau, kad ilgiau pabuvęs su savo vaiku, kiekvienas tampa geresniu žmogumi. Nemanau, kad egzistuoja kokie nors tradiciniai vyrų stereotipai, neleidžiantys vyrams taip elgtis. Šių dienų visuomenėje požiūris į tai, kas yra normalu, keičiasi neįtikėtinai greitai. Mūsų dienomis ne visai normaliu dalyku gali būti palaikyta tai, kad NEKETINI imti tėvystės atostogų!

2005 metų sausio 27 diena

Gudmundur Steingrímsson

32-ejų metų
muzikantas,
rašytojas, radijo
ir televizijos laidų
vedėjas

28 GUÐMUNDUR STEINGRÍMSSON

„Svarbu, kad gali dalytis atsakomybe...“

Su dukrytės mama išsiskyrimo vos dukrytei gimus, tačiau kaip jau buvom iš anksto sutarę, vos tik baigėsi jos motinystės atostogos ir ji išėjo į darbą bei mokslus, tėvystės atostogas pasiėmiau aš. Dabar kasdien prižiūriu savo dukrelę ir taip bus iki pat vasaros.

Su vaiko mama gyvenam gretimose gatvėse ir esam sutarę, kad rytais 7.30 val. aš einu ten, mama išeina į mokslus, o aš lieku su mažyle. Bet vakar dukrytė sirgo, todėl visą dieną praleidom namie, maitinau ją, žaidėm iki pat 18 val., kol grįžo mama. Tada ėmiausi savo darbų – esu nepriklausomas žurnalistas.

Dienomis su dukryte visada būnu aš, gal ne kasdien iki pat vakaro, tačiau visuomet nuo 7.30 valandos. Kartais dieną praleidžiam jų

namuose, kartais mažylę užveža jos mama pas mane. Tarp mūsų namų vos 3 minutės kelio. Paprastai, taip yra, kai mažylė neserga, tuomet aš visur ją veduosiu drauge, kad ir kur man reikėtų – į banką ar kur kitur. Dukrelei labai patinka rytais svečiuotis pas mano mamą. Ten yra dar vienas panašaus amžiaus vaikas, tad jie kartu žaidžia. Kartais susitinku savo draugus, mes bendraujam, stumdami vaikų vežimėlius vaikštinėjam po miestą ar prisėdam kokioje kavinėje. Tačiau kai dukrelė paaugs ir išeis į darželį, turėsime rasti kitokį sprendimą dėl jos priežiūros. Tuomet dienomis ji bus darželyje, o ne su manimi, tačiau rasim būdų pasidalyti priežiūros laiką.

Man patinka tėvystės atostogos. Mano nuomone, svarbiausia - noras kuo ilgiau būti su vaiku. Be to, aš manau, tai ir dalijimasis atsakomybe. Kai gimė dukrytė, man buvo labai svarbu, kad žmonės negalvotų, jog esu vienas iš tų tėčių, kurie deda į kojas, nors susidariusios aplinkybės ir nebuvo pačios palankiausios. Aš netgi savotiškai pailsiu būdamas su vaiku, kai palyginu su daugybe kitų dalykų, kuriais man teko gyvenime užsiimti.

Bendravimas su dukrele man teikia didžiulį pasitenkinimą, mudviem patinka vienas kito draugija, man puikiai sekasi pamaitinti ir užmigdyti dukrytę, smagu su ja keliauti šen bei ten. Aš netgi atsipalaiduojau, galiu ramiai apmąstyti daugybę dalykų. Kadangi pragyvenimui užsidirbu rašydamas skiltis į

laikraštį, tai kartais net ir rašau. Vaikui būtina pamiegoti, gerai išsituštinti, jį reikia pamaitinti. Smagu reaguoti į tokius paprastus poreikius ir atlikti tai, kas turi būti atlikta, kad dukrytė būtų patenkinta. Gera jaustis naudingu.

Mano manymu, labai svarbu, kad nuo pirmųjų dienų vaikas tavim pasitikėtų. Aš visad stengiausi būti šalia. Tuomet, kai žmona dar maitino dukrelę krūtimi, aš ją pasiimdavau porai valandų – bet kur, tik aš vienas, išties nuo pačių pirmųjų dienų. Labai svarbu ir tai, kad dukrelė įprato visiškai manimi pasitikėti, todėl net mano išsikraustymas gyventi kitur, kaip jau buvom nusprendę, nepakenkė šiam pasitikėjimui. Štai kodėl labai džiaugiuos kasdien ją matydamas.

Bendravimas ir kitokia vaiko priežiūra man nėra vien pramoga, vien džiaugsmas. Nežinau, kas čia gali būti sunku. Jei ir yra kas sunkiai pakenčiama, tai nebent kitų žmonių požiūris į vyrus su vaikais. Tarsi jie visą laiką būtų tik auklės.

Manęs dažnai klausia: *Kaip sekas, kai mamos nėra šalia?* Tarsi vaikas man būtų arba neįtikėtina našta, arba aš turiu svarbesnių dalykų, tačiau, matyt, esu labai kilnus ir dienos metu prižiūriu vaiką. Kiti įsitikinę, kad man turbūt labai sunku, nes mano bendravimas su vaiku niekad neprilygs motinos bendravimui. Ir dar tas „klasikinis“ klausimas: *Ar moki pakeisti sauskelnes?* Ir tas

atgyvenęs požiūris. Nors jį jaučiu vis rečiau, bet visgi jis dar egzistuoja, kaip matyti iš tų klausimų. Tačiau man nesvarbu. Niekas negali man nurodinėti, kaip turėčiau elgtis su savo dukrele. Nuo pat pradžių aš buvau užsibrėžęs tikslą įgyti jos pasitikėjimą, pats ją migdyti, perrengti, maitinti ir visa kita.

Aišku, labai daug išmokau tapęs tėvu, egzistencine prasme, apie gyvybę ir gyvenimą. Be to, labai puiku besąlygiškai skirti kam nors visą savo dėmesį, o ne pačiam jaustis pasaulio bamba, kaip, daugelio manymu, mes, vyrai, esam įpratę. Jau nekalbant apie tai, kaip malonu, kai esi kažkam besąlygiškai reikalingas, ir kai tas žmogutis visiškai nuo tavęs priklauso.

2005 metų vasario 8 diena

Gudni Indriðason

40-metis įmonės direktorius

GUÐNI INDRIDASON

„Mano dukrelei patinka būti su manim, ji netgi nori mano draugijos...“

Šiuo metu, išėjus tėvystės atostogų, mano įprastinę dieną sudaro vaiko priežiūra ir namų ruoša. Žmona dirba pusę dienos, tad man tenka ir indus išplauti, ir maistą paruošti, ir daug kitų darbų atlikti. Likusį laiką praleidžiu su vaiku – žaidžiam ir šiaip bendraujam su dukrele.

Kol kas man neteko patirti didelių sunkumų. Namų ruošos darbai nėra itin sunkūs. Jei kas man nepavyksta, tiesiog paklausiu žmonos patarimo. Ji labai pritaria mano sprendimui dėl atostogų. Žmona siekė, kad aš taip pat dalyvačiau auginant vaiką, kad gerai pažinčiau ir suprascčiau mūsų dukrelę. Išties tėvystės atostogų dėka aš puikiai suprantu savo vaiką. Paprastai aš iškart suprantu, dėl ko ji

nuliūdus ar kuo skundžiasi. Žinoma, ji dar nešneka, bet aš jaučiu, kas su ja darosi.

Niekuomet net nesvarsčiau galimybės nepasinaudoti tėvystės atostogomis. Su žmona nusprendėme, kad iš pradžių ji pasiims 3 mėnesius atostogų, tada abu dalysimės tris mėnesius, o dar vėliau aš išėsiu 3 mėnesiams atostogų. Vaikučio labai norėjom kuo ilgiau išstėti šį laiką. Svarstėm ir galimybę, kad aš paimčiau dalį „bendro“ laiko, bet galiausiai nusprendėm, kad juo pasinaudos žmona, nes aš daugiau uždirbu.

Nežinau, ar būdamas su vaiku išmokau ko nors naujo, ką būtų galima pritaikyti dar kur nors gyvenime. Tačiau po šios patirties mane su dukrele sieja stiprus ryšys, būtent tai ir teikia džiaugsmo. Pasibaigus mano atostogoms, aš netgi norėjau, kad dar būtų likę šiek tiek laiko. Jis prabėgo neįtikėtina greitai!

Nedvejodamas padrašinčiau visus tėvus pasinaudoti tėvystės atostogomis. Patarčiau būtinai praleisti šiek tiek laiko su vaiku, geriau jį pažinti. Galiausiai nuo to laimi visa šeima. Mano manymu, ypač svarbu, kad tėvas vienas kurį laiką pabūtų su vaiku. Kai namie kartu yra ir mama – tai visai kas kita. Viskas baigiasi tuo, kad ji perima didžiąją dalį vaiko priežiūros darbų. Tokia jau žmogiškoji prigimtis. Bet jei tėtis lieka vienas su vaikučiu, tada mama nebegali padėti ir viskuo pasirūpinti tenka jam pačiam!

Man atrodo, kad žmonės labai natūraliai, tarsi į savaimę suprantamą dalyką reagavo į mano tėvystės atostogas. Jau vyrauja nuomonė, kad vyrams yra normalu pasinaudoti esama galimybe. Jokio priešiško nepastebėjau – nei savo darbovietėje, nei kitur. Iš viso neturėjau jokių sunkumų dėl atostogų. Vienintelė išimtis buvo tas metas, kai žmona grįžo į darbą, o aš išėjau atostogų. Tuo metu mūsų šeimos pajamos sumažėjo beveik perpus. Bet mes visgi susitvarkėm. Pinigai nėra svarbiausia. Tiesiog tenka susitarti dėl prioritetinių dalykų. Mums užteko pinigų pragyventi. Ir nebuvo taip jau sunku.

Manau, vienintelis dalykas, dėl kurio būčiau atsisakęs eiti tėvystės atostogų, tai visiškas pajamų praradimas. Tokiu atveju, matyt, nebūčiau ėmęs atostogų. Nebūčiau ėjęs atostogų ir tuo atveju, jei pajamos būtų smarkiai sumažėjusios. 20% sumažėjimas nėra toks jau didelis, bet jei būtų didesnis, tai galėtų paveikti ne vieno tėvo apsisprendimą.

Kartais pastebėdavau, kad žmonės man netgi pavydi dėl to, kad pasiėmiau 3 mėnesius mokamų atostogų. Regis, jie irgi mielai pasinaudotų galimybe 3 mėnesius atitrūkti nuo darbo. Ir informacijos apie galimybes pasinaudoti tėvystės atostogomis tikrai pakanka. Šiais laikais taip įprasta, kad žmonės neturi laiko savo vaikams auginti, tad būti namie su vaiku ir gauti už tai atlyginimą yra tiesiog fantastiška!

Ši patirtis gerokai suartino mane su žmona ir labai teigiamai paveikė mūsų santykius. Mūsų dukrelė mėgsta būti su manim, ji netgi nori mano draugijos. Nors, manau, jai nėra jokio skirtumo, ar prie jos verkiančios prieinu aš, ar mama. Ji neišskiria kurio nors iš mūsų labiau. Jei aš visą dieną praleidžiu darbe, dukrytė labai džiaugiasi man sugrįžus. Jei mama grįžta iš darbo, dukrelė bėga jos pasitikti. Puikus jausmas, kad pagaliau esi namie!

Manau, būtų puiki mintis pratęsti vaiko priežiūros atostogas iki metų išlaikant tuos pačius 3 etapus, tik po 4 mėnesius. 9 mėnesiai yra per mažas laikotarpis. Bent jau man jie prabėgo labai greitai. Neįtikėtina greitai! Bet gal kiti tėvai mano kitaip? Mudu su žmona norime auginti savo vaiką patys. Kol kas net nepradėjome ieškoti jokios alternatyvos vaiko priežiūrai, norim, kad viskas liktų kaip iki šiol. Mano žmona dirba pusę dienos, aš dirbu visą dieną. Ji būna darbe tuomet, kai aš jau būnu grįžęs. Iki šiol mums tai puikiai pavyko, ir tikimės, kad kurį laiką tai dar galėtų tęstis.

2005 metų balandžio 18 diena

Kristján Kristjánsson

43-ejų metų žurnalistas

34 KRISTJÁN KRISTJÁNSSON

„Mūsų vaidmenys prižiūrint vaiką keičiasi priklausomai nuo to, kuris su vaiku praleidžia daugiau laiko...“

Mano tėvystės atostogų dienos labai panašios viena į kitą. Galima sakyti, mudu su sūnumi tiesiog gerai leidžiam laiką! Jis užmiega apie 10-11 val., priklausomai nuo to, kada kėlėsi. Sūnus miega 2-3 valandas, o aš tuo metu irgi nuveikiu ką nors naudingo. Kai jis pabunda, aš užsiimu tik su juo – žaidžiu, sūpuoju, nešioju ant pečių. Kai sūnų prižiūri žmona, jai pavyksta net keletą darbų daryt vienu metu, bet aš taip nesugebu. Man nepatinka dar kuo nors užsiimti, kai rūpinuosi vaiku. Tai tik mudviejų laikas, ir noriu, kad taip būtų.

Namų ruošos darbams, žinoma, galo niekad nėra. Sukiesi tuo pačiu ratu, tik vis iš naujo. Ir taip be galo. Tvarkydamas namus, vis kilnoji daiktus iš vienos vietos į kitą. Tikrai nėra taip jau įdomu, ir gerokai sunkiau, nei apmokamame darbe! Užtrunka šiek tiek laiko, kol prie to pripranti – bent jau mano atveju, nes tai visai nepanašu į tai, ką aš paprastai darau. Manau, jei mano darbas būtų ramesnis, tai gal ir nejausčiau tokio didžiulio pasikeitimo.

To, ką aš dabar veikiu, niekaip nepavadinčiau „vargu“. Tai greičiau panašu į „dažnio“ ar „pavaros“ perjungimą. Iš dalies mes visus namų ruošos darbus dalijamės tradiciškai, „prižiūrėtojo“ vaidmuo tenka mano žmonai. Tačiau nėra tokių dalykų, kuriuos man būtų draudžiama daryti, arba tokių darbų, kurių aš nenorėčiau atlikti, kai juos reikia atlikti. Pavyzdžiui, neleistų kišti nagų prie skalbimo. Mūsų šeimoje taip nėra.

Dalykas, kurį abu iškart pajutome, tai 20% sumažėjusios šeimos pajamos (ryškiau mano žmonos). Bet mes radome išeitį – tiesiog suplanavom prioritetinius poreikius.

Tai jau ne pirmas mano vaikas, o ketvirtas. Ir visi šie rūpesčiai man ne naujiena, kaip buvo ir su pirmuoju vaiku. Nebesijaudinu taip, kaip anksčiau. Be to, kaskart išmokstu

vis ko nors naujo – pavyzdžiui, suprantu, kaip neįvertinau to darbo, kuris atliekamas namie! Aš tai suvokiau dabar, pirmąkart pasiėmęs tėvystės atostogų, kad pabūčiau su vienu iš savo vaikų.

Noriu pabrėžti, kad galimybė išeiti tėvystės atostogų leidžia labiau įsitraukti į savo vaiko, savo šeimos kasdienybę. Milžiniškas skirtumas, palyginus su tuo, kai bendrauji tik telefonu – kaip tai dažnai pasitaiko. Didžiausia galimybė, kurią suteikia tėvystės atostogos, yra ta, kad gali pažinti savo vaiką, būti su juo, suprasti jo poreikius.

Suprantama, kol žmona pati maitino, sūnui labiau reikėjo mamos, ypač kai jam būdavo sunku. Tačiau dabar situacija pasikeitė. Dabar sūnus dažniausiai nori leisti laiką su manimi. Kuomet jis pabunda naktį, keliuosi aš. Ir dėl to, kad jis jau nėra maitinamas krūtimi, ir dėl to, kad jam labiau reikia manęs. Štai tokie mūsų vaidmenys dabar, bet, žinoma, jie dar ne kartą keisis, priklausomai nuo to, kas tuo metu daugiau laiko leis su vaiku.

Man nėra priimtina mintis, kad vaikų auklėjimas yra išskirtinai moterų darbas. Tai nėra kiek manęs neatbaidė nuo minties eiti tėvystės atostogų. Laikydamasis senų įsitikinimų ir prietarų, gyvenime dažnai prarandi daugybę dalykų. Mano atveju

aplinkinių priešiško nebuvu, visi pritarė mano sprendimui. Neturėjau problemų nei su kolegomis, nei su viršininkais, niekas manęs nesmerkė. Ir kodėl turėtų? Kas čia nenormalaus, kad tėvas prižiūri savo vaiką?

2005 metų balandžio 11 diena

Pórhallur Árni Ingason

40-metis dizaineris

PÓRHALLUR ÁRNI INGASON

„Kūdikis nuolat mėgina tau kažką pasakyti...“

Skirtingai nei su savo vaiku, su įvaikintu kūdikiu pirmiausia reikia pasistengti užmegzti ryšį. Tai neįvyksta savaime, reikia nemažai pastangų, kad toks ryšys atsirastų. Mūsų įvaikinta dukrelė į Islandiją atvyko spalio 21 dieną, būdama dvidešimties mėnesių.

Kol kas mums sekasi visai gerai. Ji labai mėgsta apsikabinti, kas jai turbūt nebuvo įprasta. Mes buvom pasiruošę viskam. Ji jau po truputį ima šnekėti. Daug laiko leidžiame drauge, vartome knygutes, mokomės žodžius, pratinamės vienas prie kito. Tai man teikia be galo daug

džiaugsmo. Aš visą gyvenimą mylėjau vaikus, o savo vaikučio teko taip ilgai laukti, todėl jaučiuosi gal net laimingesnis už kitus tėvus.

Turbūt viskas yra gerokai kitaip, kai išeini tėvystės atostogų prižiūrėti naujagimio. Gal su naujagimiais namie būnantys tėčiai nėra tokie užsiėmę kaip aš. Mūsų dukrelė kasdien daro didžiulę pažangą, tad tiesiog privalau ją matyti. Jei vaikutis dar mažas, tai per 3 tėvystės atostogų mėnesius galbūt pavyks pamatyti, kaip vaikas išmoksta laikyti galvytę ar kažką panašaus. O tada turi vėl grįžti į darbą, ir nebegali matyti vaiko, kai jis ima daryti spartesnę pažangą. Mes jaučiamės labai laimingi, kad galime būti su dukrele būtent šiuo jos vystymosi laikotarpiu. Su ja kartu leidžiame laiką, ir esu tikras, kad padedam jai įveikti kai kuriuos svarbius vystymosi etapus – gal net labiau, negu tai darytume, jei ji būtų atėjusi į mūsų šeimą kitu keliu.

Tėvystės atostogos yra tikrai puiku. Tai suteikia didžiulį džiaugsmą, ypač kai mažylė taip sparčiai auga. Kasdien matai kažkokią permainą, girdi, kaip ji vis aiškiau taria žodžius. Mes jau seniai buvome nusprendę, kad ir aš imsiu vaiko priežiūros atostogas, nes, kaip mus buvo perspėję, prireiks laiko, kol su vaikučiu užmegsime šiltą bendravimą

ir glaudų ryšį. Pirmosiomis savaitėmis mes netgi stengėmės apriboti gausų giminių lankymąsi mūsų namuose. Aišku, nebuvo uždraudę lankytis, tiesiog šiek tiek ribojome.

Vienas nelabai malonių veiksnių, išėjus tėvystės atostogų, yra tas, kad netenki penktadalio savo algos, ir tai skaudžiai pajunti. Šiuo metu mes netenkame nemažų pinigų. Tai ir sudaro didžiausią nemalonumą, bet žmonės, matyt, to neįsivaizduoja, kol patys nepatiria. Abejoju, ar dauguma žmonių iš anksto paskaičiuoja, kaip brangiai šeimai atsis tėvystės atostogos. Visi perka namus – kaip ir mes šiuo metu – tad man ištis brangu prižiūrėti dukrelę namie. Tačiau visais kitais atžvilgiais tėvystės atostogos yra labai puiku!

Kaip jau sakiau, turi gerokai padirbėti, kad atsirastų ryšys su įvaikintu vaikučiu. Bet vėlgi, mūsų atvejis kiek kitoks, nes dukrelė yra vyresnė. Jei būtume su ja nuo pat gimimo, galbūt tas ryšys būtų užsimezgęs savaime. O mums tenka ją glausti, myluoti, pratinti. Bet ji jaučiasi gerai, puikiai miega, todėl mums nereikia dėl to nerimauti. Namie jai suteikta tam tikra laisvė, ir manau, tai yra gerai, nes ji ištis aktyvi ir labai linksma, be to, nemėgsta būti labai varžoma. Tačiau jai patinka būti ant rankų,

myluojamai. Jausmas, kad ji mane myli, matyt, ir teikia didžiausią gyvenimo palaimą.

Tėvystės atostogos sustiprino ir mano santykius su žmona. Aišku, santykius stiprina ir mūsų abiejų džiaugsmas dėl dukrelės, dėl jos stulbinančios pažangos. Mes buvom pasiruošę viskam, nes nėra taip paprasta įsivaikinti vaikutį, visai gali nutikti, tačiau mūsų atveju dukrelė yra sveika, judri ir linksma, puikiai vystosi. Viskas kur kas lengviau, negu įsivaizdavome.

Nuo tos dienos, kai ji pas mus apsigyveno, jos akyse spindi išdykėlės žvilgsnis. Kartais ji akivaizdžiai mus erzina! O tai, kaip ji miega, rodo, kad mes jai tapom labai artimi. Iš pradžių, prieš užmigdama, ji nusiramindavo vietoj čiułptuko čiułpdama savo rankytę ir trindama antakius, tačiau jau kuris laikas jai prieš miegą reikia mūsų. Tai rodo, kad ji ima mumis pasitikėti, o jos judrumas reiškia, kad ji jau pasitiki savo aplinka. Mes daug žaidžiame kartu.

Kuomet tenka laukti 10-15 metų, kad taptum tėvu, to laukimo išsipildymas atrodo tiesiog neįtikėtinas. Šį jausmą sunku nusakyti žodžiais. Geras tėvas turi užtikrinti, kad jo vaikas jaustųsi gerai, turi girdėti

vaiką. Visuomet privalai išsiklausyti į savo
vaiką, nesvarbu, koks jo amžius. Juk vaikas
nuolat mėgina tau kažką pasakyti. Turi
sugebėti pajusti, kai kažkas yra ne taip.
Manau, tai ir yra svarbiausia.

2005 metų gegužės 9 diena

Lietuva

Šeimos ir karjeros suderinamumo principo įgyvendinimas yra viena iš pagrindinių lyčių lygybės politikos sėkmės sąlygų. Galimybė skirti laiko tiek šeimai, tiek karjerai yra svarbi ne tik moterims. Visuomenėje, kurioje vyrui priskiriama pagrindinio šeimos maitintojo rolė, tėčiai skiria itin mažai laiko savo atžaloms.

Vaikui nuo pat kūdikystės reikia abiejų tėvų – vienu dalykų jis mokosi iš mamos, kitų – iš tėčio. Nors Lietuvos įstatymai garantuoja tėvams teisę į

vaiko priežiūros atostogas, kol vaikui sukaks vieneri metai, šia galimybe pasinaudoja vos 1,2 procento vyrų. Europos Sąjungoje atlikti tyrimai atskleidžia, kad dauguma vyrų į tėvystės atostogas neina dėl galimų neigiamų pasekmių šeimos biudžetui ar jų karjerai. Kiti gi nenori apriboti savo socialinio gyvenimo. Dažnas apskritai nėra girdėjęs apie tokią galimybę.

Vistik viena iš sunkiausiai įveikiamų kliūčių šioje srityje yra lyčių stereotipai. Daugelis vyrų yra vis dar linkę vaikų priežiūrą priskirti prie „moteriškų reikalų“. Tenka pastebėti, kad tokios nuostatos nesvetimos ir daliai moterų, kurios tik sau priskiria namų ūdinio sergėtojų vaidmenį. Tačiau greitai besikeičiantis ekonominis gyvenimas, konkurencija darbo rinkoje, informacinės visuomenės iššūkiai neišvengiamai reikalauja socialinių moterų ir vyrų vaidmenų pasikeitimo.

*Šiuo metu svarbiausia atsikratyti baimių.
Baimių būti nevyriškais ar nemoteriškoms.
Niekas nebeabejoja, kad moterys gali būti puikios
specialistės darbe. Beliko įrodyti, kad vyrai –
puikūs tėvai ir šeimos žmonės. Šis projektas ir jo
metu atlikti tyrimai neleidžia tuo abejoti: vyrai
sutverti būti gerais tėčiais! Perskaitę šioje
knygėlėje pateikiamus tėvelių, išėjusių vaiko
prižiūros atostogų, įpūdžius, tuo lengvai
įsitikinsite ir jūs.*

AUŠRINĖ BURNEIKIENĖ,
Lygių galimybių kontrolierė

Darius Paipolas

30-tis vadybininkas.

Augina tris vaikus – Eriką, Edmundą ir Dariją

DARIUS PAIPOLAS

„*Man su vaiku būt paprasčiausiai malonu...*“

Mudviejų su vaiku normali diena tokia: mes atsikeliam, dukra dažniausiai miega iki 11, kartais iki 12 valandos. Ji mėgsta pavalgyti, paskui pabūna gal pusę valandos be sauskelnių. Labai jai patinka pasispardyt, gali daugiau nebūt nė vieno žmogaus, kad tik ji būtų be šliaužtinukų. Po to pavalgom, apsirengiam ir - į lauką.

Jeigu išvažiuojam pavalgę, daugiausiai važinėjam tris valandas. Jeigu dar miega, pabūnam savo namų kieme. O tada vėl į kambarį. Į namus parvažiuojam, pasivartom, jai su savo kojomis patinka žaist. Užsiėmimas geras.

Jeigu dukra gerai išsimiega iki 12 valandos, atsikėlusį ji – pasaka, ne vaikas! Nereikia jai

nė valgyt, linksma, svarbiausia, būk prie jos, sėdėk. Ji reaguoja, kai aš kalbu. Ypač jai patinka tokie žodžiai kaip „dramblys“, „beždžionė“. Jai patinka, kad žodžiuose būtų „r“ ar „ž“ raidė. Bet ji leidžia man apsitvarkyti, o užmigusi ją nesmagu vieną palikt, ypač kai yra pavalgiusi. Apskritai viskas normalu.

Vakare grįžta mama, tada aš turiu kažkiek laisvo laiko, ir užsiimu savais reikalais. Ji pati man sako: *Eik pailsėt!* Vadinasi, galiu į garažą eit, savo reikalais užsiimt. Aš toks žmogus, kad vietoj nenusėdžiu, turiu kažką veikt. Va, dabar pradėsiu šeimos albumus dekoruot, piešt. Mano žmona fotografė. Sutvarkysim nuotraukas. Aš pailsiu tada, kai dirbu. Ir žmona tai pastebi. Faina, nieko negaliu sakyt.

Mano žmona pastebėjo, kad esu ramesnis, ne toks nervingas kaip tuomet, kai važinėdavau iš darbo į darbą. Tai nesiseka, tai darbe kažkas pretenzijas reiškia, neišmiegojęs ateini į darbą. Vis tiek būdavau šiek tiek pervargęs. O dabar išsimiegam dviese su vaiku, ir viskas gerai. Ir su žmona viskas gerai. Net smagu, kai mažutis atsirado. Labai smagu! Gyvenimas tęsiasi.

Aš sakyčiau, kad, atsiradus kūdikiui, mes visi šeimoje suartėjom. Iš pradžių vyresni vaikai gal ir nelabai gerai reagavo, bet dabar, kai susėdam kartu, pašnekam vakarais, nė vienas neįsivaizduojam gyvenimo be mūsų mažylės Darytės. Kiekvienas jai skiria dėmesio ir laiko, su ja pabūna.

Dėl darbų namie būna taip: rytą atsikeliu (esu nelabai miegalius), paruošiu pusryčius vaikams. Jei yra rūbų, sumetu į skalbyklę... O šiaip mano tvirtovė yra garažas, ten užsiiminėju visokiais niekais. Tačiau taip nebūna, kad žmona plautų indus ar rūbus, o aš kalčiau ir remontuočiau. Jei turiu laisvo laiko, grindis ar langus išplaunu. Aišku, mano žmona neina su plaktuku kalti kažko. Bet jeigu reikia, peilį ji gali pasigalėti.

Tėvystės atostogų ėjau savo iniciatyva. Darbe mažino atlyginimus, abu su žmona galvojom, svarstėm ir nusprendėm, kad man reiktų išeiti tėvystės atostogų. Man šitaip palankiau, nes ir su vaiku pabūsiu, ir galėsiu dirbti laisvu laiku (aš laisvalaikiu remontuoju butus). O su vaiku būti man nėra našta. Seniau labai daug dirbau, po darbo važiuodavau į kitą darbą, grįždavau naktimis, ir praktiškai net nebūčiau matęs, kaip vaikas užauga.

O dabar net žmona klausia manęs, ką ir kaip daryt. Ar tas gerai, ar blogai? Konsultuojasi su manim. Vienu žodžiu, man problemų nėra. Apskritai ir tėtis, ir mama turėtų prižiūrėti vaiką po lygiai, 50/50. Ir motina, ir tėvas vaiką turi mylėt ir su vaiku būt. Aišku, mums taip ir išeina, 50/50, nes vieną savaitę aš būnu su vaiku, kitą savaitę - žmona. Jei reiktų, ir vėl eičiau tėvystės atostogų. Ir tas atostogas kitiems vyrams rekomenduočiau. Tik svarbu, kad jie papildomos veiklos turėtų.

Tik, būdamas su vaiku kolektyvo pasiilgau, nes su juo labai gerai sutardavom, nebūdavo problemų. Išeidamas atostogų lyg ir pajutau kažkokį pažeminimą iš administracijos. Kai kurie viršininkai klausė, kodėl išeinu. Paprasčiausiai pasakiau, kad žmona daugiau uždirba. Įmonės direktorius pasirašė mano prašymą. Nors gal šiek tiek svarstė, nes į mano vietą nebuvo darbuotojo. O aplinkiniai, ypač draugų motinos, labai palaikė. Jos sakė: *Jeigu tėvas būna su vaiku, tada jis supranta, ką reiskia motinai pagimdyti vaiką.* Ir kai kurie draugai jau priprato prie manęs ir prie to, kad aš vis namuose su vaiku užsiėmęs. Tikriausiai ir kitas draugas eis tų atostogų, nes jo žmona kovo mėnesį gimdys. Jis irgi apie tai mąsto.

Žinau, kad kai kurie pavydi man, sako, kad esu po žmonos padu. Bet mes neimam į galvą, aptariam su žmona, ir tiek. Kažkas iš draugų jau pyksta ant manęs, kad iš kompanijos esu iškritęs, nevažiuoju žvejoti, nebegaliu didelių objektų imtis. Kai kuriems atrodo, kad draugystė turi būti pirmiausia, o šeima - paskutinė. Bet aš su tuo nesutinku.

Koks yra geras tėtis? Ką aš žinau, kokie tie tėčiai būna. Tikriausiai tas, kuris šeimai viską duoda, dėl šeimos stengiasi. Jis stengiasi, kad aplinka vaikams būtų gera, kad jie būtų apsirengę, pavalgę. Vienu žodžiu, kad viskas būtų tvarkinga. Nežinau, ką daugiau pasakyt... Gal mano tėvas buvo toks. Mes keturiose šeimoje augom, jis neišskirdavo nė vieno, nebuvo taip, kad vienas būtų lepinamas.

Pavyzdžiui, jei gimtadienis būdavo, nebuvo taip, kad jis tik tam vienam vaikui nupirktų dovaną. Ne. Visiems nupirkdavo, nors jubiliatui parodydavo daugiau dėmesio. Juk gimtadienis.

Nežinau, ką kiti žmonės mano, bet man su vaiku būt paprasčiausiai malonu. Jei anksčiau atsikeliam, nuvažiuojam į turgų, apsidairom, dar kokį šliaužtinį nusiperkam. Vyresni žmonės atkreipia dėmesį į mus. Juk ne kas antroj šeimoj tėvas vaikus prižiūri. Arba štai pro policiją stumiuosi su vežimėliu, o policija kasdien dirba, ant laiptų rūko, tai jie kažkaip keistai į mane žiūri. Arba pas Laimą nuvažiuojam [pastaba: pas žmoną į darbą], jos klientai irgi mano, kad aš aukojuosi būdamas su vaiku, kad noriu pasididžiuoti. Vienu žodžiu, keista žmonėms. (Čiūčiuodamas mažylę): *Mane visi myli, bobutės myli, seneliai myli, visi dėmesį rodo, aš dabar mažiausia...*

2005 metų vasario 7 diena

Edvinas Dubinskas

29-erių metų inžinierius mechanikas.
Augina sūnų Justiną

EDVINAS DUBINSKAS

„Kiekviena diena, praleista su vaiku, yra naudinga...“

Mano tėvystės atostogų laikas baigsis, kai vaikui sueis metai. Idėja pasiimti atostogas buvo mano, nes dirbu darbovietėje, kur esu vertinamas ir tą laiką visiškai galėčiau nebūti darbe. Vis tiek žinau, kad esu laukiamas. Netiesiogiai su darbu tenka bendrauti, ir šitie santykiai pasiteisina. Juk pagal įstatymus galima dirbti, tik ne toje pačioje darbovietėje, bet kitoje arba, jei yra galimybė, dirbti pagal autorines sutartis. Tad su vaiku būnam pakaitom su žmona. Paprastai būnu pusę dienos, nors viskas priklauso nuo žmonos darbo grafiko. Tėvas, net ir būdamas tėvystės atostogose, neatstos mamos, nes tuo laikotarpiu, kai mama maitina kūdikį, jos nebuvimas yra minimalus, bent jau pirmą pusmetį.

Mano žmona bendrosios praktikos stomatologė. Mūsų atveju tai, kad aš ėjau tėvystės atostogų, lėmė žmonos darbo specifiška. Jos darbas jai neleido ilgai naudotis atostogomis, jai teko anksčiau grįžti į darbą. Tačiau be savo darbo ji vis tiek dar daug laiko turi praleisti su vaiku, nes, kaip minėjau, vaiko gamtiniai poreikiai reikalauja mamos. Todėl motinai neimti motinystės atostogų yra sunkiau. Manau, kad į Lietuvos situaciją žiūrint iš tėvo ir motinos pozicijų, motinai yra naudingiau eiti motinystės atostogų dėl jos pačios užimtumo ir sveikatos.

Mano darbas su vaiku tikriausiai yra toks, kaip ir su visais vaikais: vienaip ar kitaip pamaitinti nurodytom valandom arba pagal vaiko poreikį, na, žinoma, reikia jį vienaip ar kitaip laikyti švariai, dažniausiai po valgio reikia pakeisti visas apatines kelnes su visais priedais. Todėl visas pirmas pusmetis ir prabėgo su tokiais kasdieniais buitiniais reikalais: miegas, valgis, maudymas, rengimas ir panašiai. Nuo antrojo pusmečio atsiranda daugiau galimybių: gali vežti jį į gamtą, dažniausiai tai būna jam miegant, nesvarbu, rytą ar vakare. Kada gali tarp tų visų valgymų ir maitinimų, tada ir išėini. Taip ir prabėga diena.

Maloniausias laikas tada, kai vaikas sotus ir išsimiegojęs. Tada galima su vaiku žaisti, pakalbėti, jam ką nors parodyti. Kai jis ramus, sotus ir švarus, jam nieko daugiau ir netrūksta, tik šitokio pabendravimo.

Bendraudamas su vaiku, visų pirma jį supažindini su aplinka, pasakoji, kas aplinkui yra, kas svarbu, kokius veiksmus mes atliekam, ką jis surado, paėmė, pačiupinėjo, įsidėjo į burną. Galiausiai džiaugiesi kartu su vaiku. Tai padidintos išraiškos džiaugsmas, kai jis kažką padaro. Maloniausias laikas ir yra šis pabendravimas su vaiku.

Geriausia visada būna tada, kai ką nors savo iniciatyva padarau ir, grįžus mamai namo, viskas būna padaryta gerai. Na, tarkim, nesuplanuotas maitinimas ar valgis neparuoštas dėl tam tikrų priežasčių, tada pats imiesi iniciatyvos ruošti ar nuspręsti, ką duoti ir kada duoti, viską sureguliuoji. Visa tai teikia šiokių tokių pasitenkinimą, nes tai pats savarankiškai ir gerai padarei. Na, o blogiausia, be abejo, būna tada, kai padarai ne taip, kaip mama padarytų. Tada nusivili savo praleista diena, aišku, ne dėl vaiko, bet dėl savo padarytų ar nepadarytų darbų.

Jei didžiosios dalies dienos nepraleidžiu su vaiku, jaučiuosi kažką praradęs, nes vaikas nuolat kažką nauja išmoksta, padaro, ir tai vyksta kiekvieną dieną. Kiekvieną dieną kažką nauja matai, todėl nebūdamas su vaiku kažką prarandi. Manau, bet koku atveju yra sveika kuo daugiau laiko praleisti su vaiku, netgi nesant tėvystės atostogose. Tačiau čia vėl daug kas priklauso nuo konkrečios šeimos. Vyras nebūtinai turi imti tėvystės atostogų, kartais jis gali skirti daug laiko vaikui ir be jų.

Kiekviena diena, praleista su vaiku, yra naudinga ir galima vis kažką nauja atrasti kasdien. Aš vaiką labiau pažįstu, žinau, ką jis nori pasakyti savo išraiška ar savo judesiu. Vis labiau suprantu vaiką, mano buvimas šalia jam daug duoda. Būdamas šalia, turiu vienaip ar kitaip elgtis, kad jis viską darytų teisinga linkme. Kadangi žmonai tenka daug motiniškų darbų dėl vaiko, vaikas į ją žiūri kaip į pieno mašinę, jei šitaip galima pasakyti. Nors vaikas vis tiek į ją kreipiasi, kai nori pasiguosti ar išsiverkti, kai jis pavargęs. Su manim jis labiau mėgsta žaisti.

Darbo nelabai pasiilgstu, su vaiku darbo diena eina tolygiau ir vienodžiau, o darbe dažnai būna ekstremalių situacijų, kai reikia ką nors greitai nuspręsti ar padaryti. Su vaiku tokių situacijų nebūna. Tų įtampos momentų tikrai nepasiilgstu. Man maloniau tada, kai yra aiški tolygi darbo diena, gali viską susidėlioti ir dirbti, o kartu dar ilsėtis ir netgi patirti malonumą.

Kaiėjau šių atostogų, supratau, kad darbe mane gerai vertina, todėl nuotaikos nebuvo priešiškos, tik buvo neaišku, ar aš grįšiu atgal. Iš kolegų jokių neigiamų reakcijų nesulaukiau. O aplinkiniai, daugiausia moterys, netgi visai nepažįstamos, kurios mato mane kiekvieną dieną važinėjantį su vežimėliu, galbūt netgi žavisi manimi. *Štai pavyzdingas tėvis!* girdžiu jų atsiliepimus iš pažįstamų.

Šeimos požiūriu, geras tėtis yra tas, kuris kuo labiau atitinka mamą, yra toks pat atsakingas ir dėmesingas, jaučia tokią pat pareigą vaikui, kaip ir mama. Jei žiūrėsime vaiko požiūriu, tikriausiai geresnis būna tas, kuris mažiau bara ir daugiau jam leidžia. Tačiau tai jau vaiko auklėjimo nuostatos.

Manau, kad vaiko priežiūra negresia mano vyriškumui, nes dienos praleidimas ir veikla, susijusi su vaiku, yra panaši į darbą įmonėje: reikia kažką planuoti ir kokybiškai atlikti. Tai yra toks pat darbas, tik kita aplinka ir darbo vaisiai. Bet tai visiškai nekenkia vyriškumui. Būdamas su vaiku, nesijaučiu nei moteriškas, nei vyriškas. Na, jei būtų mergaitė, gal ir būtų tokių minčių. Bet kai berniukas, galbūt retam kuriam vyrui kyla minčių, kad, bendraudamas su savo vyriškos lyties vaiku, esi moteriškas. Esi tėvas bet kokių atveju. Nors, be abejo, likęs vienas su vaiku, kai žmona darbe, pasineri į buitį, laikas greit prabėga ir, galima sakyti, daugiau kažkam laiko ir nebelieka.

Manau, kad aš neatitinku tradicinio vyro įvaizdžio Lietuvoje. Bet kitų šalių požiūriu esu tradicinis. Lietuvoje socialinė aplinka ir finansinė padėtis kitokia. Kitoks ir darbdavių požiūris į moterį: jie nuolat klausia, ar ji nėra nėščia, ar eis motinystės atostogų. Iš moters laukiama, kad ji išeis atostogų metams, o iš vyro tikrai šito nelaukiama.

Tėvo požiūris į tėvystės atostogas neatsiejamas nuo bendro požiūrio į kartu gyvenantį žmogų,

t.y. žmoną. Tu gi galvoji, kokia ji užimta, kaip ji jaučiasi, kokia pavargusi, ir tada viskas išeina savaime. Vyro noras būti su vaiku – tai nesąmonė, bet viskas turėtų būti derinama su motina. Reikia žiūrėti, ar ji užimta, ar neužimta, pavargusi ar ne, ar turi galimybių būti su vaiku ir t.t. Negalima paisyti vien tėvo noro eiti atostogų, nes dažniausiai nėra materialinių sąlygų, kurios leistų pasirinkti, ar dirbti, ar eiti tėvystės atostogų.

Erlandas Karlikauskas

35-erių metų laivų
elektromontuotojas.
Augina du vaikus

ERLANDAS KARLIKAUSKAS

„Man svarbiausia mano šeima...“

Vaiko auginti išėjau dėl kelių priežasčių. Pirma, man labiau apsimokėjo atostogas imti, nes mano atlyginimas buvo didesnis. Juk pašalpą dabar skaičiuoja pagal atlyginimą. Mano žmona dirba valdišką darbą, bet ji turi ir patentą, dirba manikiūrininke. Jai sunku būtų metus pasilikti, nes ji turi išlaikyti savo klientes. Ką ji rastų grįžusi po metų? Be to, kai išėjau atostogų balandžio mėnesį, jau buvo kalbama, kad ten, kur dirbu, bus reorganizacija. Gal ir nebūčiau praradęs darbo, bet būčiau likęs su daug mažesniu atlyginimu. O vaiką auginti kainuoja brangiai. Vis vaisių kokių perki, nori jį palepinti. Todėl aš viską paskaičiavau ir pasiūliau žmonai, mes pasikalbėję sutarėm.

Iš pradžių daug streso buvo! Būdavo, kad dukra verkia visai be priežasties, o aš nežinau, ką daryti. Aš ją ir nešioju, o ji vis tiek verkia. Kai

lieki namuose vienas, o ji verkia dvi valandas, ir visai neaišku, kodėl. Tai buvo didžiausias stresas. Bet pamažu pripratau, supratau ją, ko ji kada nori. Dabar jau viskas paprasta. Lengva. Jeigu aš ir išeinu, tarkim, uošvienė pasilieka su ja, parėjęs paklausiu tik, kada ji valgė ar miegojo, ir man jau viskas aišku, ką turiu daryti. Žinau savo vaiko režimą.

Ji labai įdomi! Kartais ji stovi prie veidrodžio (pas mus jis didelis) 15 minučių ir apsikabinusi bučiuoja savo atvaizdą. Mėgsta, pavyzdžiui, iškratyti visus brolio flomasterius, o po to atgal surinkinėti. Taip ji gali iškratyti ir vėl surinkinėti trejetą ketvertą kartų. Daug laiko praleidžiame lauke. Ji nuolat būna šalia, jei aš ir kokius darbus aplink namus darau – ar remontuoju ką, ar kokius kitus darbus atlieku. Ji praktiškai viską mato, ką aš veikiu. Pastatom ją į vaikštynę ir ji „varinėja“ aplinkui. Dabar ji jau didelė, pati savimi užsiima.

Mes gyvenam kartu su uošviais, durys yra atskiros, bet vis tiek šalia. Namas senas, todėl kai reikia stogą pataisyti ar dar ką nors, uošvienė prižiūri vaiką. Kai vakare grįžta žmona, mes dukrą maudom, kartais dviese, kartais ji viena. O paskui aš su ja būnu: sūnus ir žmona nueina miegoti, o aš su dukra sėdžiu, migdau ją. Kartais ir iki antros valandos nakties. Aš ir naktį keliuosi.

Mano žmona dažnai pareina namo iš darbo. Jei reikia, ji gali padaryti valandos pertrauką. Vasarą, kai išeidavom pasivaikščioti, užsukdavom ir į darbą pas ją. Daug laiko kartu

praleisdavom. Su žmona mes pasikalbam kiekvieną dieną, kas naujo nutiko, ką dukra naujo padarė ar išmoko. Mums sekmadieniai - šventa diena, tada žmona nedirba. Tada mes visi kartu – mudu abu su abiem vaikais – einame pasivaikščioti, prie jūros. Žmona irgi viską žino apie dukrą.

Dabar pastebiu dalykus, kurie niekada anksčiau nerūpėjo. Supratau, kad nieko nėra svarbesnio už savo šeimą. Anksčiau taip negalvojau. Net nesusimąstydavau. Iš tikrųjų labai gera matyti, kaip vaikas auga. Pavyzdžiui, pastebėjau, kada vaikas pirmą kartą nusišypsojo, kada jai pirmas dantukas pradėjo lįsti, kada ji pradėjo sėdėti, juoktis, kada pirmą kartą atsistojo. Gaila, kad nemačiau, kaip sūnus augo. Aš tada dirbau tokį darbą, kad dvi paras reikėjo dirbti, o trečia būdavo laisva. Kai pareidavau, jis jau miegodavo, kai išeidavau, irgi. Tiek ir temačiau jį.

Bet aš abu savo vaikus myliu ir lepinu. Kai sūnus augo, aš mažai būdavau namuose. Bet vėliau labai daug dėmesio pradėjau skirti jam. Ir pirmą kartą nusivedžiau žvejoti, dabar mes ir kartu pažvejojame, ir jau jis vienas eina... Vasarą norėjo su žvejais plaukti į jūrą, todėl aš susitvarkiau reikalus taip, kad galėčiau jam skirti visą dieną. Stengiuosi atsakyti į vaiko poreikius. Tik, aišku, kai gimė antroji, sūnus tikriausiai pradėjo jausti, kad dėmesio jam sumažėjo, ypač mano. Dabar jis daugiau laiko praleidžia su mama. Gal jis šiek tiek ir pyksta ant manęs?.. Kai jis grįžta iš mokyklos (dabar jis antroklas), aš klausiu, ar užduota kas

pamokų, o jis sako, kad nieko. Nors vakare matau, kaip su žmona jis ruošia pamokas: jie skaito, rašo, skaičiuoja kažką. Bet jis irgi myli seserį, su ja žaidžia, prižiūri.

Kaiėjau šitų atostogų, bendradarbiams iš pradžių buvo juokinga. Mano kolektyve vienos moterys. Pasišaipydavo iš pradžių. Dar kurį laiką aš važinėdavau kartais į darbą, visokių reikalų buvo, tai jos vis klausdavo manęs: *Kaip jaunoji mamytė?..* Paskui įprato, apsiramino. Juk pas mus neįprasta matyti vyrą su vežimėliu. Bet man niekada nebuvo svarbi kitų nuomonė, man svarbiausia - mano šeima!

Atsižvelgiant į motinystės/tėvystės atostogų teisinį reglamentavimą Lietuvoje bendros *tėvų atostogų* sampratos nėra. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas apibrėžia motinystės arba tėvystės atostogas, susijusias su gimusio vaiko priežiūra. Minėtas įstatymas numato pašalpos mokėjimą motinai „vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos iki tol, kol vaikui sukanka vieneri metai“ (12-140 kalendorinės dienos prieš ir po gimdymo). Šios pašalpos dydis prilygsta 100 proc. moters atlyginimo dydžiui. Po šio laikotarpio motinai, tėvui ar teisėtiems vaiko globėjams šeimos sutarimu toliau mokama motinystės/tėvystės pašalpa, kol vaikui sukaks vieneri metai. Nuo 2004 m. šios pašalpos dydis sudaro 70 procentų pašalpos gavėjo uždarbio dydžio.

2005 metų vasario 26 diena

Gytis Matulaitis

28-erių metų staklininkas.
Augina dukrą Miglę ir sūnų Taurą

„Grįžęs į darbą, pirmiausia pasiilgsiu vaiko...“

Čia antras mūsų vaikas. Duktė ėjo į darželį, kol žmona dirbo. Kai mama išėjo dekretinių atostogų, duktė buvo namuose su ja, pusę metų nelankė darželio. Verkdavo ji, kad pasiilgo vaikų darželyje. Žmona ėmė pusės metų motinystės atostogas, paskui ėmė šnekinti mane: „Va gal tu liktum su vaiku, o dukrą į darželį, kad ji truputį užimtesnė būtų“. Dvi savaites ji įkalbinėjo mane, siūlė, sakė, pagalvok, pailsėsi, nes aš dirbau trim pamainom. Taip ir išėjo.

Vieni bendradarbiai net nepatikėjo, kad išeinu tėvystės atostogų, klausė, kiek mėnesių. Tai aš sakiau, kad pusę metų su vaiku būsiu. O jie taip keistai sako, kad aš

einąs dekretinių. Vieni normaliai, kiti net ir iki šiol netiki, tikriausiai mano, kad pasiėmęs atostogų, kur nors į užsienį trauksiu. Kad atostogos tėra tik priedanga. Aš to ir tikėjau, nes pas mus dar tai nepriimta. Visokių nuomonių pasitaiko, bet čia, pas mus, juk tik pati pradžia, kai tėčiai išeina atostogų. Buvo ir nuostabos nemažai, bet kiti manė, kad jei žmonai labiau apsimoka eiti į darbą, galbūt viskas normalu. Taip ir turi būti.

Jau trys ar keturi mėnesiai, kai išėjau tėvystės atostogų. Sūnui greit bus dešimt mėnesių. Kai vaikas geras, kažko per daug ir nereikia veikti. Atsikeliam, paprastai miegam iki dešimtos, atsikėlę pavalgom, po poros valandų einam dar priešpiečių, dar numiegam. Kai miega, tai ir man truputį lengviau, galiu atsisėst, pailsėt, o šiaip tai dabar šliaužioja jis čia visur, nuolat reikia žiūrėt jį. Reikia nuolatinės priežiūros. Viską jis čia apverčia aukštyn kojom, stalčius išverčia. Sunkiausia turbūt yra jį sutramdyti, kai pradeda verkti, tada nežinai, kas jam. Vakare jis jau su mama būna, o aš esu laisvas. Žmona grįžta apie šestą valandą ir paskui iki dešimtos valandos būna su vaiku. O visą kitą dienos dalį mes dviese būnam.

Man atrodo, kad dienos su vaiku gana vienodos, kažko išskirtinio nieko nematau. Vienintelis toks nutikimas buvo tada, kai jis pradėjo stotis, aš jo nenusaugojau, kaip vertėsi jis, trenkėsi į kampą, net antakis pamėlynavo. Viskas, aš nežinojau, ką daryti, skambinau mamai, sakiau, kas atsitiko. Mama iškart parvažiavo namo. Bet nieko, išsikapstė vyras. Ir atsistoti jis mėgėjas, nori eiti, bet dar nemoka apsisukti. Apskritai kiekvieną dieną kažką naujo jame atrandi, juo labiau, kai ėmė šliaužioti. Tik vaikas labai mamos pasiilgsta, kai ji grįžta, jis tekinas lekia, nereikia nė valgyti nieko, neleidžia jai net nusirengti. Žinai, mama yra mama, tėtis mamos neatstos, kad ir koks geras jis būtų.

Ar rūpintis vaiku yra moteriškas darbas? Tikriausiai dauguma taip ir mano, bet ar mes kitokie? Galim juk ir mes, manau, puikiausiai su tuo susitvarkyti, nors, daugumos nuomone, tai yra mamos darbas. Aš nemanau, kad vaikas gali sugadinti vyrą, tėtį, tikrai nemanau. Vaiką prižiūrėti gal ir vyriška, juk ne kiekvienas vyras gali tai daryti, tai tarsi iššūkis, papildymas tam tikras. Nesvarbu, ar tėtis, ar mama, manau, abu turėtų vaikui skirti daug dėmesio. Tikriausiai čia nėra jokio skirtumo, ar vyras, ar moteris.

Man dabar namuose yra geriau su vaiku, tačiau vis artėja tas laikas, kai jau reikės eiti dirbti. Aš kažkaip jau nelabai norėčiau į darbą eiti, man mieliau su juo namuose būti. Žmona šnekina dar pratęsti atostogas, bet finansinė parama maža, nes po metų lieka tik 90 litų. Todėl planuoju eiti į darbą ir samdyti auklę. O paskui bus matyti.

Mano darbas su medžiu, su mediena, o dabar aš jau ketvirtą mėnesį namuose. Gal per daug laisvas pasijutau namie, ir antsvoris pradėjo augti. Kai niekur neišeini, esi užsidaręs tarp sienų, pajudėjimo, vyriško darbo ir trūksta. Bet žinau, kad grįžęs į darbą pirmiausia pasiilgsiu vaiko. Kai paliksiu jį su aukle, nuolat galvosiu, kaip jam ten sekasi su svetimu žmogumi. Nors kai mama išėjo dirbti, aš klausdavau jos, ar ji pagalvoja apie mus. Ji sakydavo, kad dirbdamas apie tai net nesusimąstai. Sakė, ji žino, kad mums gerai sekasi, ir viskas. Ji pasitiki manimi.

Aš stengiuosi būt geras tėtis, dedu visas pastangas, kad nekiltų jokių problemų. Stengiuosi skirti laiko vaikui, pažaisti su juo. Tada ir vaikas yra užimtas kitaip negu tik sėdėdamas. Manau, kad tėvystės atostogos padeda geriau pažinti vaiką. Ir ateityje, manau, geriau suprasiu vaiką, žinosiu jo visas problemas ar ydas.

Ar rekomenduočiau tėvystės atostogas kitiems tėvams? Ką čia gali rekomenduoti, čia viskas nuo tėčio priklauso. Gal kitam patinka ilgiau darbe pabūti negu namuose su šeima. Bet verta tikriausiai ir pačiam tėčiui, ir vaikui, kodėl gi ne. Verta išeiti tėvystės atostogų.

2005 metų sausio 26 diena

Darius Žvirblis

30-metis finansininkas.
Augina dukrą Godą ir sūnų Igną

„Auginti vaiką – tai didžiulis darbas...“

Tėvystės atostogų turėjau daugiau nei metus. Išėjau 2001 m. rugpjūčio 14 dieną ir buvau iki 2002 m. lapkričio pabaigos. Tada buvo motinystės atostogos, bet, man rodos, jau skliausteliuose buvo ir tėvystės. Aš pats tėvystės atostogų ėjau ne dėl kažkokių finansinių dalykų, bet dėl grynai savo asmeninio potyrio. Asmeniškai savo noru. Norėjau pabandyti. Jeigu valstybė sudaro galimybes ir vyrui išeiti tėvystės atostogų, tai kodėl tuo nepasinaudoti? Man pačiam labai norėjosi, kad vaikas nuo pat gimimo turėtų abu tėvus. Kad jie abu būtų šalia. Tai gal romantiškai atrodo, bet aš manau, kad vaikui pašamoneje užsifiksavo, jog du artimiausi žmonės yra šalia. Tai pagrindinis dalykas.

Žinokite, tuo metu pažįstamų vyrų, išėjusių šių atostogų, nebuvo. Aš jas suradau kaip grynai teorinę galimybę. Kažkaip ta teorija virto praktika. Kadangi aš toje institucijoje būtent ir dirbau, kuri tas atostogas teikia, viską pats sužinojau: ir apie piniginius reikalus, ir kaip viskas skaičiuojama, ir kokios garantijos. Mano žmona labai ramiai reagavo į mano sprendimą eiti tėvystės atostogų. Apsidžiaugė, nes žinojo, kad jai padėsiu. Kalbant apie asmeninius santykius, jie sustiprėjo, nes bendra problema, bendras rūpestis mus susiejo papildomai. Vėliau pamatai, kad auginant vaiką asmeniniai santykiai tik sustiprėja.

Nuo pradžių buvau sutrikęs, galiu pasakyti, nes pasirodė, kad viskas yra sudėtingiau negu maniau. Bet pliusas man buvo tai, kad abu buvom namie. Abu tėvai. Mums buvo lengviau. Nors pirmus mėnesius buvo pusiau stresinė situacija. Kai vaikų atsiranda, viskas pradeda taip rikiuotis, kad jau tik bėgi paskui jų sudarytą grafiką. Gimus vaikui, labai sunku į jo ritmą pataikyti, nes auginti vaiką – tai didžiulis darbas. Vaiką auginti yra sunkiau nei dirbti kur nors darbe: tai reikalauja daugiau emocijų. Tenka susitaikyt ir daug ką tyliai nuryt, nes viską turi daryti taip, kaip turi būti. Vaikui negali pasakyti ne.

Kai vaikas dar maitinamas krūtimi, tėvas nelabai tame auginime ir reikalingas: tiesiogiai dalyvauti labai negali, nebent tiktai prisidėti buityje, ar ne? Iš pradžių man atrodė, kad

tėvas ir motina vaikui turėtų būti lygiaverčiai, bet pirmais jo gyvenimo mėnesiais tikrai taip nėra. Man buvo didžiulis sukrėtimas, kad pirmus mėnesius vaikui labiau reikia motinos. Bet ilgai prisirišau prie vaiko ir pradėjau suprasti, kaip malonu jį auginti. Kiekvienam vyrui reikėtų šiek tiek paauginti vaiką, suprasti, ką tai reiškia.

Geras tėtis? Geras tėtis gal daugiau dėmesio skiria vaikui. Sunku pasakyti, kas yra geras tėtis. Tas, kuris jaučia ryšį su vaiku. Man sunku su tom sąvokom „geras tėtis“, „blogas tėtis“, „gera mama“, „bloga mama“. Visiems vaikams reikia ir tėvo, ir motinos. Vaikui iš tikrųjų reikia tėvų nuo pat mažens. Ar tu čia griežtesnis, ar ne toks griežtas, visai nereiškia, kad tu blogesnis.

Išėjęs atostogų labai norėjau kokios nors darbinės veiklos. Juk būti su vaiku, auginti vaiką labiau įgimta moteriai. Gimus vaikui, moteris ir jos organizmas iškart prisitaiko. O vyrui, matyt, yra truputį kitaip, norisi tos veiklos. Todėl vyrams daug lengviau priimti sprendimą grįžti atgal į darbą. Moteriai, maitinančiai vaiką, labai sudėtinga. Tėvo santykiai su vaiku yra kitokie. Jie nėra tokie artimi kaip su mama.

Žinote, aš jokių stereotipų nesilaikau, aš tokia laisvamaniška dvasia išauklėtas. Mažai turėjau stereotipų. Jeigu valstybė sudaro tokias sąlygas, reikia tuo naudotis. Aš natūraliai į viską žiūrėjau, ir man tai išėjo. Eiliniams

žmonėms tėvystės atostogos susijusios su piniginiiais klausimais. Todėl visų pirma reikia spręsti finansinius reikalus, kad ir moterims, ir vyrams būtų taip pat naudinga eiti tų atostogų, kad nebūtų jokios diskriminacijos. Tada, aš manau, pati problema išnyktų. Manau, kad viskas išsispręs, tik reikia vienodai traktuoti vyrą ir moterį.

2005 metų sausio 20 diena

Malta

Keturias dienas nakvojau biure (taip jūs perskaitėte teisingai, mes savo biure turime lovą). Ksandru, mano šešiametis sūnus, paskambinęs paklausė, kada mane pamatys. Jaučiausi kaltas, todėl pakeliui į namus nupirkau jam žaidimą. Jis mane apkabino, padėkojo ir paklausė: O kada galėsi su manim pažaisti? Aš nutilau, negalėdamas nieko atsakyti. Pagaliau vieną dieną radome laiko pažaisti kartu. Mano mobilusis telefonas nuolat skambėjo. Kiekvieną kartą, kai sūnus norėdavo kažką pasakyti, turėdavau pakelti

ragelį. Ksandru laukdavo, kol aš baigsiu pokalbį. Tačiau netrukus vėl sulaukdavau skambučio. Sūnui tai nusibodo ir jis pasakė: Tėti, būtų tiesiog nuostabu, jei aš turėčiau mobilų telefoną, tada ir aš galėčiau su tavim pakalbėti ...

Mes gyvenome kultūroje, kurioje vyras laikomas pagrindiniu šeimos maitintoju. Tipinis Malto vyras dirba visą darbo dieną, o po darbo dar pusę etato. Manau, kad tai diskriminuoja vyrus, tokius kaip aš, kurie norėtų daugiau laiko praleisti namuose ir stebėti, kaip auga jų vaikai. Maltoje net ir pasvajoti apie tai yra beveik nuodėmė.

Manau, kad atėjo laikas priminti vyrams, jog jie turi teisę į vaiko priežiūros atostogas, ir gali praleisti daugiau laiko su savo vaikais. Iš esmės tai puiki idėja. Tai ne tik vaikų teisė, bet ir

tėvelių teisė būti savo vaikų gyvenimo dalimi ir juos auginti. Apie teisę, nubudus rytą suplanuoti dieną, savaitę ar mėnesį su savo vaikais, didžioji dalis vyrų gali tik pasvajoti. Vaiko priežiūros atostogos naudingos ir darbovietei, nes persidirbęs vyras nėra pats geriausias darbuotojas. Žmonoms būtų lengviau, nes dalį jų rūpesčių dėl auklės, vakarienės, tvarkymo ir vaikų namų darbų perimtų vyrai.

Moteris ir vyrus turėtume vertinti vienodai tiek darbe, tiek namuose. Įstatymai turėtų būti kuriami taip, kad kiekvienas žmogus - tiek moteris, tiek vyras - turėtų kuo daugiau galimybių rinktis ir derinti karjerą bei šeimą.

Aš tikiu, kad su vaikais privalome praleisti kuo daugiau kokybiško laiko. Mums taip įprasti pasiteisinimai Neturiu laiko ar Aš sunkiai dirbu tik dėl savo šeimos gerovės jau nebeįtikina! Atėjo laikas pokyčiams!

Peppi

PEPPI AZZOPARDI,
žymus Maltos televizijos žurnalistas

Daniel Dempster

34-erių metų mokytojas,
dvejų vaikų tėvas

DANIEL DEMPSTER

„Gaila, kad nebeturiu tiek laiko būti su vaikais, kiek tuomet, kai buvau išėjęs tėvystės atostogų.“

Kai išėjau tėvystės atostogų, mano dukrelė buvo vos dešimties mėnesių, o sūnus – apie dvejų su puse metų amžiaus. Po pustrėčių metų atostogų žmona vėl pradėjo dirbti ir abu nutarėme, kad atostogų vaikų priežiūrai, kol pasiruošiu mokytojo laipsnio egzaminui, eisiu aš.

Nei sūnus, nei dukrelė dar nelankė mokyklos, taigi visą dieną būdavo su manimi. Per dieną dirbdavau visus įprastinius darbus: tvarkydavau kambarius, gamindavau valgį, skalbdavau ir taip toliau. Likusį laiką žaisdavau su vaikais arba visi žiūrėdavome vaizdajuostes. Kartais, kad spėčiau susitvarkyti, vaikus prižiūrėdavo mano mama arba uošvė, bet ateidavo retai, daug jų daugiausia – kartą per savaitę.

Išėiti tėvystės atostogų buvo šeimos sprendimas. Tuo metu žmona uždirbdavo daugiau negu aš. Buvome įkeitę namą, brangu auginti du mažus vaikus, taigi mūsų sprendimą lėmė daugiausia finansiniai sumetimai. Tuo metu dirbau instruktoriumi ir mokiausi, kad gaučiau mokytojo laipsnį, taigi vieneri metai atostogų mano karjerai nepakenktų ir leistų man daugiau dėmesio skirti mokymuisi. Ką tik buvo išleistos tėvystės atostogų taisyklės. Apie jas buvau kažkur skaitęs, taigi gimus pirmajam vaikui, viską išsiaiškinau ir po metų, kai gimė antrasis, o žmona vėl pradėjo dirbti, išėjau tėvystės atostogų.

Pažįstami tokį sprendimą sutiko ramiai arba jam pritarė. Pamenu, kai pranešiau bendradarbiams, jie tepasakė: *Tai pasimatysim po metų*. Sprendėme kartu su žmona. Kiti įtakos mums nedarė ir džiugu, kad tam pritarė mudviejų artimieji. Kokios nors neigiamos nuomonės man faktiškai išgirsti neteko.

Gera, kai gali tiek daug laiko skirti savo vaikams. Matydamas, kaip jie auga, daug ko išmoksti. Aš, pavyzdžiui, išmokau būti nepriklausomas. Prižiūrėti vaikus man teko ir anksčiau. Iki vedybų rūpinausi savo mažuoju broliuku, dažnai tekdavo prižiūrėti pusbrolio vaiką. Puikiai mokėjau juos prižiūrėti, pamaitinti, pakeisti sauskelnes ir visa kita. Tačiau ilgam likęs vienas su savo vaikais, išmokau būti nepriklausomu ir tapau labai išradingas. Rūpindamasis kitais, jausdamas

atsakomybę už juos, išmoksti geriau pasirūpinti savimi.

Prižiūrint namus ir du vaikus, nėra kada ilsėtis! Žmonai grįžus iš darbo, skubėdavau į universitetą. Man grįžus, užmigdydavome vaikus ir – viskas. Tai buvo tikrai pašėlę metai.

Sunkiausia buvo tai, kad su vaikais visą laiką būdavau vienas. Būti su jais man patiko. Eidavau su jais visur. Pavyzdžiui, prireikus remontuoti automobilį, į remonto dirbtuves važiuodavau su vaikais. Bet buvau pritrūkęs kantrybės. Galima pakvaišti, kai visą laiką būni tik su dviem mažais vaikais ir negali pabendrauti su savo bendraamžiais! Turiu pasakyti, kad sunkiausias dalykas man buvo atotrūkis nuo darbo ir bendradarbių. Po atostogų su džiaugsmu grįžau mokytojauti!

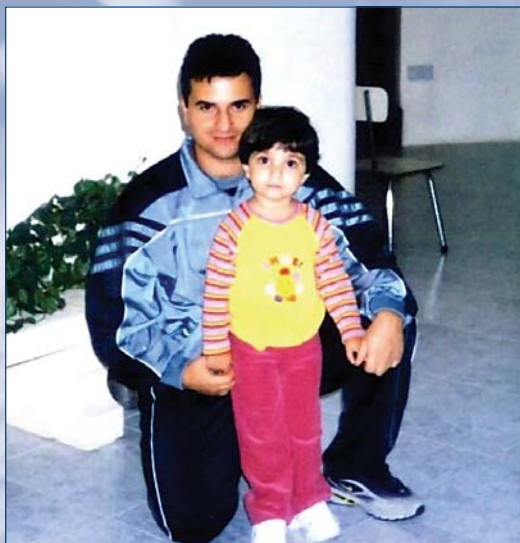
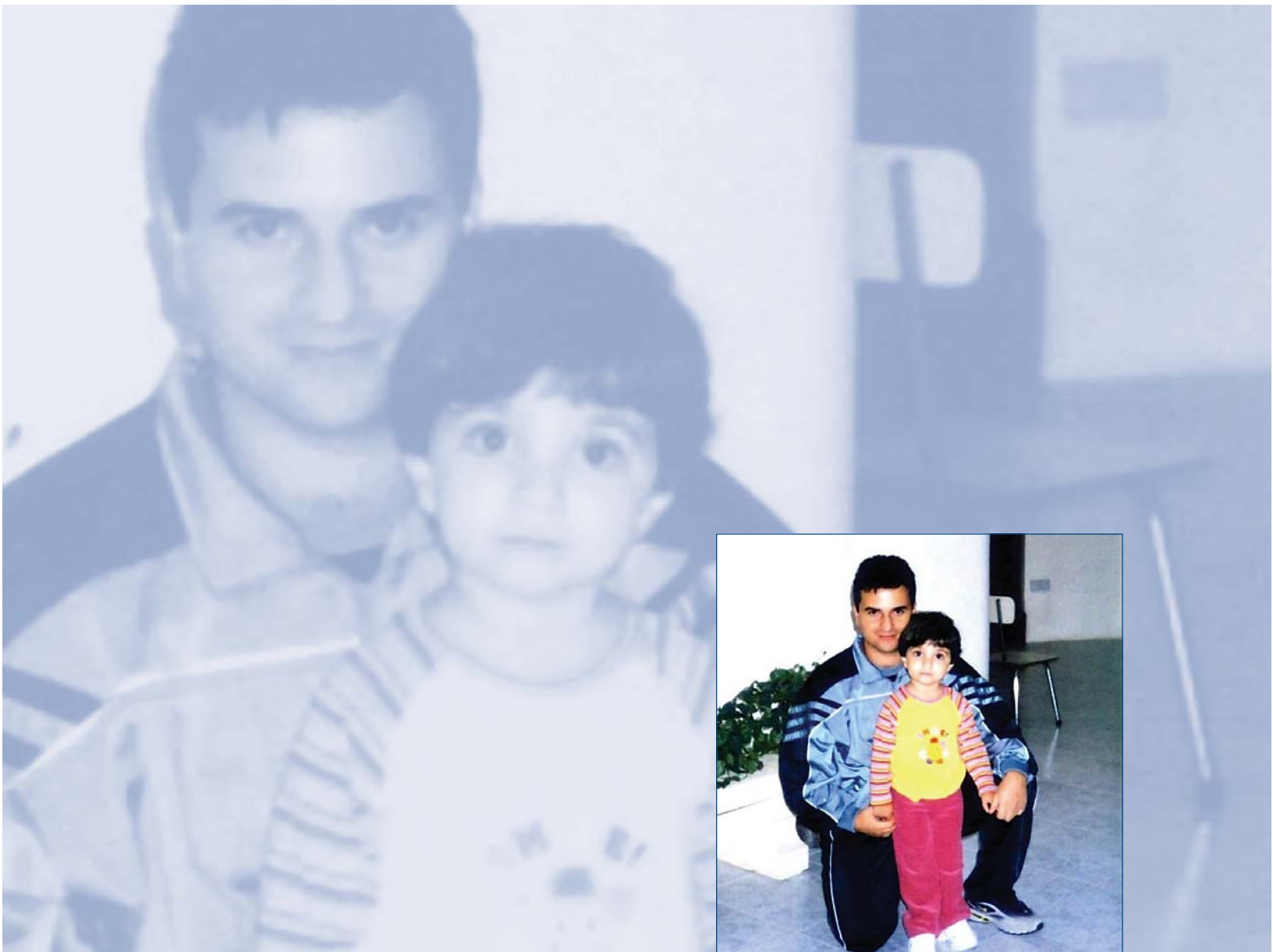
Būdamas tėvystės atostogose mačiau, kaip jie auga, ir net dabar, kai dirbu visą dieną, o į namus grįžtu anksčiau už savo žmoną. Nors, šitiek laiko praleidęs su vaikais, juos pažinau ir tarp mūsų užsimezgė ryšys, bet man atrodo, kad jie lyg ir ignoruoja mane. Kai su mama jie būna mažiau laiko, negu su manimi, tai labiau džiaugiasi, kai ji grįžta, ir labiau nori būti su ja, o ne su manimi.

Siūlyčiau tai patirti kiekvienam tėvui! Labai gera būti su savo vaikais ir matyti, kaip jie auga. Tai puiki proga jais džiaugtis, kol dar neprasidėjusi ta mokyklinė sumaištis. Tai ypatingas metas, siūlyčiau jį patirti visiems,

kurie turi galimybę išeiti tėvystės atostogų. Vis dėlto siūlyčiau sudaryti tėvams galimybę prižiūrėti vaikus iki aštuonerių metų amžiaus. Šeimose visko būna, o ypatingomis aplinkybėmis tėvui arba motinai reikia prižiūrėti net ir vyresnį kaip aštuonerių metų vaiką. Beje, neribočiau vaikų priežiūros atostogų trukmės. Jeigu vienas iš tėvų gali nedirbti ir prižiūrėti vaiką ilgiau nei penkerius metus, tai šeimai reikėtų tokią galimybę suteikti.

Geram tėvui vaikai yra svarbiausia. Pirmiausia jis pamaitina vaikus, o tik paskui pavalgo pats. Jis aprūpina šeimą finansiškai, bet kai vaikams jo reikia, jis visada šalia. Geras tėvas visų pirma galvoja ne apie savo, o apie vaikų poreikius..

2005 metų sausio 23 diena

Edward Grech

35-erių metų vyriausybės
departamento tarnautojas,
dvejų vaikų tėvas

66 EDWARD GRECH

„Mano nuomone, pirmiausia reikia galvoti apie vaikus, o tik paskui – apie savo problemas. Mudu su žmona labai norėjome vaikų, taigi nutarėme pirma turėti jų, o logistiką apskaičiuoti vėliau.“

Mano žmona yra notarė. Gimus pirmajam mūsų vaikui, ji buvo ką tik įsteigusi savo firmą. Ji tikrai negalėjo nedirbti. Tai būtų buvęs pernelyg didelis smūgis jos karjerai, nes kaip tik tuo metu pradėjo rasti gerų klientų. Kita vertus, aš dirbu visuomeninėje tarnyboje, todėl man buvo paprasčiau išeiti atostogų keliems mėnesiams, kurie pernelyg neatsilieptų mano karjerai.

Karjeros atžvilgiu man pasisekė, nes, kol atostogavau, buvo paskelbtas viešas pirmojo rango egzaminas. Kadangi dėl tėvystės atostogų kelis mėnesius nedirbau, praktiškai negalėjau

jam ruoštis. Vis dėlto, turėdamas pirmąjį laipsnį, galėjau laikyti egzaminą eksternu.

Apskritai žmonės mano sprendimą vertino palankiai, bent jau man girdint. Manau, kad draugai ir artimieji gerai mane pažįsta ir žino, kaip aš žiūriu į tam tikrus dalykus, todėl mano apsisprendimas jų nė kiek nenustebino. Tie, kurie žinojo mano žmonos darbo situaciją, iš karto pripažino, jog mums tai yra geriausia išeitis.

Tėvystės atostogų metu supratau, kad rūpinimasis vaikais reikalauja didelio atsidavimo. Anksčiau to nesuprasdavau. Kol nepabuvau su vaikais namuose, nei namų ruošoje, nei prižiūrėti vaikus žmonai beveik nepadėdavau. Dabar žinau, kiek jėgų ir minčių visa tai atima. Reikia iš anksto numatyti, ko kūdikiui gali reikėti, visą laiką žinoti, ką jis veikia ir apskritai visą dieną planuoti pagal jo gyvenimo ritmą. Visus darbus gali dirbti tik tada, kai vaikas užmiega! Dabar, kai jau žinau, ką reiškia tvarkytis namuose ir auginti vaiką, labiau stengiuosi padėti žmonai, nors jai tikriausiai vis tiek atrodo, kad to negana.

Prižiūrėdamas vaikus, privalai atsisakyti daugelio dalykų. Visą laiką reikia būti su jais, nebegali kasdien eiti į darbą, matytis su kolegomis ir draugais. Tai man buvo labai sunku. Darbe visą laiką ką nors veikiu, o kai darbo mažiau – persimetu vienu kitu žodžiu su

bendradarbiais. O namuose nebuvo su kuo pasikalbėti ir negalėjau niekur išeiti!

Dukrelei buvo tik keli mėnesiai, taigi visą laiką ją tik maitindavau ir keisdavau sauskelnes. Nebuvo su kuo pabendrauti. Reikia pasakyti, kad buvo labai sunku jaustis atskirtam nuo pasaulio, ir nors antrą kartą tikrai pasielgčiau taip pat, jeigu tik reikėtų, bet visai to netrokštu. Sunku buvo ir tai, kad neturėjau ką veikti. Kaip sakiau, darbe visą laiką ką nors veikiu, o namuose turėjau marias laiko. Kartais dėl to jausdavausi labai nesmagiai ir nenustygdavau vietoje.

Žinoma, kad ir kaip tuomet jausdavausi, bet visuomet galėsiu pasakyti, kad pirmuosius dukrelės gyvenimo metus buvau su ja. Ji to neprisimins, bet aš to nepamiršiu. Tie prisiminimai man labai brangūs ir malonūs. Dabar dukrelei ketveri; kai pasakoju jai, kaip abu žaisdavome, kai ji buvo dar visai mažutė, ji pradeda tai suvokti. Tikiu, kad užaugusi ji bus dėkinga už tai, kad buvau su ja, ir jausis man artimesnė.

Pagerėjo mano santykiai su žmona. Dabar daugiau padedu jai namų ruošoje, be to, supratau, kiek laiko ir jėgų atima vaikų priežiūra. Žmona džiaugėsi, laiką ir jėgas galėdama skirti savo firmos reikalams. Tuomet jai tai buvo labai svarbu, o vėliau atsipirko, todėl toks sprendimas, sakyčiau, buvo naudingas mūsų santykiams.

Geras tėvas dalyvauja savo vaiko ugdyme. Jis visada padeda žmonai namų ruošoje ir kitur. Prižiūrėdamas vaikus supranti, kiek jėgų reikalauja rūpinimasis šeima ir kaip jai reikia tavo pagalbos. Geras tėvas yra atsidavęs šeimai. Kai žmonai arba vaikams jo reikia, jis visuomet šalia.

Nors ir nesigailiu, kad buvau išėjęs tėvystės atostogų, bet vargu ar dar kartą tam ryžčiausi. Kaip sakiau, negaliu ilgai sėdėti namuose, bet, verčiamas būtinybės, vėl pasielgčiau taip pat, tik stengčiausi dažniau kur nors išeiti. Laiko susitikti su draugais atrasčiau ir vienas namuose taip ilgai nesėdėčiau. Jau turime antrą vaiką, tik dabar susitvarkėme kitaip. Tikrai nenorėčiau vėl išeiti tėvystės atostogų.

Tėvams patarčiau iš anksto numatyti, ką veiks visą dieną, ir pabendrauti su suaugusiais žmonėmis. Valdžios institucijoms siūlyčiau vaiko auginimo atostogas įskaičiuoti į darbo stažą. Pakaktų ir pusės jų laiko, kad, turėdamas pakankamą darbo stažą, neprarastum pirmenybės užimti aukštesnes pareigas arba galėtum laikyti vidaus egzaminus.

2005 metų sausio 15 diena

Jason Aloisio

34-erių metų mokytojas,
dvejų vaikų tėvas

JASON ALOISIO

„Tai nepaprastai vertinga patirtis. Girdejau, kaip dukrelė ištarė pirmąjį žodį!“

Mums buvo parankiau, kad nedirbčiau ir prižiūrėčiau mūsų dukrelę aš. Žmona uždirba daugiau negu aš, todėl nutarėme gyventi iš jos atlyginimo. Be to, žmona turėjo gerą progą padaryti karjerą. Esu mokytojas, karjeros laiptais aukščiau nebepakilsiu, o žmonos pasitraukimas iš darbo tuo metu būtų pakenkęs jos perspektyvoms kompanijoje.

Kai žmona po motinystės atostogų jau ketino grįžti į darbą, pasakiau, kad kurį laiką nedirbsiu ir prižiūrėsiu vaiką. Nebūčiau tam ryžęsis, bet dukrelė jau buvo devynių mėnesių. Išgirdusi tai, žmona labai nudžiugo.

Daugumos žmonių reakcija buvo palanki. Vėliau pora mano draugų, kurie taip pat yra mokytojai, kreipėsi į mane patarimo tuo

klausimu. Po kiek laiko vienas jų taip pat išėjo tėvystės atostogų.

Man atrodo, kad stereotipinis mąstymas, kas dera vyrams, o kas – moterims, nors ir pamažu, bet vis dėlto keičiasi. Tam reikia laiko. Deja, daugiausiai neigiamų atsiliepimų išgirdau iš savo mokinių. Mokau keturiolikos–penkiolikos metų amžiaus mergaites. Išgirdusios apie mano sprendimą, kai kurios reagavo skeptiškai, o kelioms jis atrodė net juokingas. Labai liūdna, kad net tokio amžiaus mergaitės galvoja tik apie santuoką ir namų bei vaikų priežiūrą.

Tėvystės atostogos man buvo labai vertinga patirtis. Tai nelengva, bet labai naudinga. Turėjau mokytis daugybės dalykų, ypač – kaip prižiūrėti vaiką. Iš pradžių vis skambindavau žmonai į darbą ir klausinėdavau, kaip ką daryti, bet netrukus man ėmė sektis geriau ir su kasdieniniais darbais susitvarkydavau lengviau.

Svarbiausia, kad buvau su savo dukrele, ją maitindavau, žaisdavau su ja. Šitai atsiranda neįtikėtinas supratimas. Nors buvau su ja tik devynis mėnesius, bet gana ilgai ji buvo prie manęs prisirišusi labiau negu prie mamos. Matyt, iš dalies todėl, kad maždaug iki penkerių ji mažai su ja būdavo, nes žmona ilgai dirbdavo. Net ir tuomet, kai vėl pradėjau dirbti, mane ji matydavo kur kas dažniau negu mamą. Tarp mūsų užsimezgė stiprus ryšys, kuris truko kelerius metus. Mes labai

susidraugavome. Pastebėjau dar vieną dalyką: tokio amžiaus vaikus galima išmokyti to, ką mėgsti pats. Troškau savo vaikams įskiepyti meilę knygoms ir mokymuisi, todėl dažnai žaisdavau su dukrele, skaitydavau jai knygas, net vaikiškas plastikines knygeles kartu vartydavome.

Kai jai suėjo ketveri, pastebėjau, kaip stipriai ją tas paveikė. Kartą ji žaidė su pusbroliais. Ant grindų buvo primėtyta žaislų. Pastebėjusi tarp jų gulinčią knygą, mergaitė pakėlė ją, nužingsniavo į ramesnį kampelį ir ėmė skaityti. Tada supratau, kad mano pastangos nenuėjo perniek.

Manau, kad tai padėjo mano žmonai ir nepaprastai pagerino mūsų santykius. Rūpindamasis namų ruoša ir dukrele, nuėmiau nuo jos pečių didelę našta. Kartą žmonai teko trims mėnesiams išvykti į komandiruotę, o kadangi aš nedirbau, tai abu su dukrele galėjome ją lydėti. Mums visiems buvo labai gera, o jei būčiau dirbęs, nebūtume to patyrę.

Po atostogų darbe turėjau šiokių tokių sunkumų. Mokykla, kurioje dirbau prieš atostogas, buvo ypatinga. Man ji labai patiko, tikėjaisi, kad ten pat dirbsiu ir po atostogų, tačiau kitais mokslo metais grįžęs į darbą sužinojau, kad mano vieta užimta ir kad esu perkeltas į kitą, „prastesnę“ mokyklą. Grįžti į ankstesnę mokyklą man padėjo profsąjunga. Manau, kad tėvams, nutarusiems išeiti vaiko

priežiūros atostogų, reikia sudaryti galimybę grįžti į ankstesnę darbo vietą.

Apskritai tėvystės atostogos man buvo ypatingos. Jaučiu, kad kartu su dukrele užtelėjau ir aš. Matydamas, kaip ji vystosi, labiau subrendau, nes buvau už ją atsakingas, stengiausi ją suprasti, pajusti ryšį su ja. Jaučiu, kad kartu su dukrele praleistas laikas net ir dabar, kai jai jau septyneri, turi įtakos mudviejų tarpusavio santykiams.

Šeimoms, nutarusioms pasinaudoti šia galimybe, reikėtų skirti finansinę paramą. Sumažėjus šeimos pajamoms, sunkiau pragyventi. Be to, išėjusiems vaiko priežiūros atostogų tėvams reikėtų išsaugoti darbo vietas, kad grįžę netrukdomai galėtų tęsti darbą.

2005 metų vasario 20 diena

Richard Abela

31-erių metų psichoterapeutas,
trijų vaikų tėvas

72 RICHARD ABELA

„Visuomet norėjau kurį laiką nedirbti, kad galėčiau pabūti su savo vaikais. Kai jauniausiajam sukako ketveri, tariau: dabar arba niekad!“

Tėvystės atostogos mane domino visuomet, bet apsispręsti vis delsiau. Turiu tris vaikus ir, likus septyniems mėnesiams, kol mano jauniausiai dukrelei sueis penkeri, išėjau tėvystės atostogų, norėdamas praleisti laiką ne tik su ja, bet ir su kitais dviem sūnumis.

Žmona visiškai tam pritarė. Ji man visą laiką padėjo, suprato, kaip jaučiuosi. Ji manė, kad turėčiau tai išmėginti, ir labai mane palaikė ir buvo dėkinga už tai, kad, nepaisant finansinių sunkumų, kuriuos teks dėl to patirti, apsisprendžiau išeiti atostogų ir būti su vaikais. Priimant tokius sprendimus, pinigų klausimas yra svarbus. Tiesą sakant, būdavo,

kad klausdavau žmonos, ar man nevertėtų kitą mėnesį grįžti į darbą. Tačiau stengdavomės kaip nors išsiversti ir likdavau namuose dar vienam mėnesiui. Buvo nelengva. Mūsų šeimoje penki asmenys. Daug burnų reikia išmaitinti! Bet džiaugiuosi, kad mums pavyko.

Labiausiai priblokšti buvo mano tėvai. Motina manė, kad neteksiu darbo. Ji visą laiką nerimavo, nepadėdavo jokie aiškinimai, kad tai būtina, nors ir labai rizikinga. Draugai, atrodo, buvo truputį nustebę. Retai būna, kad vyras išeitų atostogų prižiūrėti vaikus, taigi atsirado pora kolegų, kurie pašaipiai pasiteiravo, ar aš kartais nebūsiu pastojęs. Apskritai, aštresnės reakcijos nesulaukiau. Kai viskas pasakyta ir padaryta, žmonės pamiršta ir toliau rūpinasi savo gyvenimu, palikdami tau rūpintis savuoju, taigi man grįžus į darbą, viskas grįžo į normalias vėžes ir klostėsi taip, kaip anksčiau.

Tėvystės atostogos labai paveikė mano gyvenimą. Prabėgo nedaug laiko, vis dar gyvenu tais išpūdžiais. Pirmiausia, susiklostė nuostabiai geri santykiai su dukrele. Kadangi tada jai buvo jau ketveri, kartu praleisdavome daug laiko ir geriau vienas kitą pažinome. Šiandien esame tokie artimi, kad vien žvilgtelėję vienas į kitą, žinome, ką kuris galvoja. Be to, jaučiu, kad ji mane laiko savo draugu. Žinau, kad ilgainiui tai gali pasikeisti, bet neabejoju, kad ji niekuomet nepamirš, ką jai esu davęs, ir todėl mūsų ryšys visuomet bus ypatingas.

Pagerėjo ir mudviejų su žmona santykiai. Sakyčiau, jie tapo gilesni. Iš dalies todėl, kad nuo jos pečių perėmiau dalį rūpesčių, ir todėl, kad daugiau laiko galėdavome skirti vienas kitam. Kartais, kai po pietų būdavome namuose, ji tardavo: *Eime kur nors išgerti kavos*. Tokie mažmožiai, kai gali pabūti kartu ir pasikalbėti, labai suartina.

Geras tėvas visų pirma siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp darbo iš šeimos reikalų. Vaikams reikia, kad tėvas būtų su jais, o ne tik „turiningai bendrautų“. Vaikams reikia skirti daug laiko. Penkiolika minučių yra penkiolika minučių, ir nesvarbu, ar jos prabėga turiningai bendraujant, ar ne. Kartais pakanka vien to, kad esi su jais, nes kai tėvelis namuose, vaikai jaučiasi saugūs. Nemanau, kad esu geras tėvas, bet stengiuosi būti jiems kuo geresnis. Visuomet sakau, kad stengiuosi tobulėti, o tėvystės atostogos man padėjo tapti geresniu tėvu. Geras tėvas rūpinasi ir savo žmona bei namais. Tai labai padeda ugdyti savo asmenybę.

Labiausiai darbą man priminė tai, kad laiką kartu leisdavome tik vakarais. Tai nepasikeitė. Ir tuomet, kai dirbau, ir kai išėjau tėvystės atostogų, namuose susirinkdavome apie šeštą ar septintą ir vakarieniaudami porą valandų prie stalo šnekučiuodavomės. Kita vertus, dirbant man būdavo sunkiau rasti daugiau laiko šeimai. Mėgstu savo darbą, bet stengiuosi, kad jis neatimtų iš manęs laiko, kurį turiu skirti šeimai, tik kartais būna sunku

išlaikyti pusiausvyrą. Tėvystės atostogų metu ilgėjausi darbo, mėgstamų užsiėmimų ir bendravimo su kolegomis bei pacientais. Dabar, kai vėl dirbu, kartais pagalvoju, kaip gera buvo bendrauti su dukrele ir kad tai niekad nebesapsikartos.

Jei galėčiau grįžti į praeitį, tėvystės atostogas suplanuočiau geriau. Išėjus atostogų atrodė, kad turėsiu daug laiko, net septynis mėnesius, bet daugelio planuotų darbų taip ir nenuveikiau. Kitą kartą viską planuočiau taip, kad kuo daugiau laiko būtume kartu.

Manau, kad tėvystės atostogos yra nepaprastai reikalingos, bet šeimoms labai praverstų finansinė parama. Žinau, kad kitose šalyse tėvystės atostogų metu mokamas visas atlyginimas, mūsų šalyje to nesitikiu, tačiau nors nedidelė parama, tarkim, 10 procentų atlyginimo, būtų tikrai didelė paspirtis šeimai.

Manau, kad ši patirtis man davė labai daug. Man, kaip asmenybei ji davė netgi daugiau nei kaip tėvui. Dvasiškai užtelėjau, įgijau platesnės patirties. Manau, kad kiekviename mūsų yra ir vyriškumo, ir moteriškumo, o tėvystės atostogos verčia vyrus geriau pažinti moteriškumą savyje ir tapti geresniais, santūresniais žmonėmis.

2005 metų sausio 13 diena

74

William Zammit

43-ejū metų mokytojas,
vieno vaiko tėvas

WILLIAM ZAMMIT

„Žinoma, buvo nelengva. Pirmiausia reikia priprasti visą dieną būti namuose!“

Sprendimą man likti namuose ir prižiūrėti sūnų iš dalies padiktavo būtinybė. Žmona dirba visą darbo dieną biure, o aš esu mokytojas. Abu su žmona nenorėjome, kad sūnų prižiūrėtų svetimi. Žmona buvo ką tik gavusi naują darbą, o aš toje pačioje mokykloje dirbau apie dešimt metų, taigi vienintelis logiškas sprendimas buvo man atsisakyti darbo ir namuose rūpintis sūnumi.

Keletui žmonių, daugiausia bendradarbiams, mano sprendimas atrodė abejotinas. Žinot, kaip būna. Teko išgirsti ir tokių pastabų: „Tu? Vyru – prižiūrėti vaiką?“ Apskritai žmonės stebėjosi, bet neatrodė, kad man nepritartų. Manau, kad lyčių vaidmens sąvoka netenka pagrindo. Tai, kad vaiką namuose prižiūri vyras, o ne moteris, niekam nebeatrodo keista.

Aš ir vėl eičiau tėvystės atostogų! Visą gyvenimą dirbau mokytoju, bet mokiau tik vyresnio amžiaus vaikus. Būdamas su sūnumi, apie vaikus, jų vystymąsi ir ugdymą labai daug sužinojau. Būdamas su jais, gali stebėti tai, ko nepamatytum, matydamas juos tik vakarais po darbo. Tą galima suprasti tik pačiam visa tai patyrus. Galimybė visą laiką būti su vaiku ir pajusti ryšį su juo labai praturtina asmenybę. Matai, kaip tavo vaikas auga, vystosi. Tai tikrai nuostabu! Sakyčiau, kad tam tikra prasme tėvystės atostogų metu šis aspektas man buvo svarbiausias. Jis privertė mane persikirstyti prioritetus ir gyvenimo vertybes. Iš naujo atradau savo šeimą. Su sūnumi tapome artimesni, geriau jį pažinau.

Žinoma, buvo nelengva. Pirmiausia reikia priprasti visą dieną būti namuose! Reikia susikurti savo kasdienybę, iki menkiausių smulkmenų susiplanuoti dienos darbus. Rūpinausi namų ruoša, taigi visą laiką turėjau ką veikti. Net ir tuomet, kai visi darbai baigti ir kurį laiką gali ramiai pasėdėti, nuo vaiko vis negali nuleisti akių, kad jam kas neatsitiktų.

Sunkiausia buvo nedirbti. Ir ne dėl paties darbo. Dirbdamas gyveni aplinkoje, kitaip tariant, bendruomenėje. Būdamas namuose, viso to netenki. Beveik visą dieną greta nėra jokio suaugusio žmogaus. Per tiek laiko, kiek dirbau, įpratau kas rytą eiti į darbą, kasdien matytis ir bendrauti su kolegomis. Reikėjo priprasti prie atotrūkio nuo jų draugijos ir didesnę laiko dalį būti namuose. Vis dėlto turiu

pasakyti, kad tik iš pradžių buvo sunku. Paskui buvo geriau.

Manau, kad mano apsisprendimas išeiti tėvystės atostogų parodė, kad mūsų šeimoje nedaroma skirtumo tarp lyčių, ir buvo naudingas mūsų tarpusavio santykiams. Be to, visą dėmesį žmona galėjo skirti darbui, o grįžusi į namus – nesirūpinti namų ruoša, todėl vakarais nesijausdavo pervargusi. Abu tapome ramesni, mūsų bendravimas – malonesnis, todėl galėjome labiau džiaugtis vienas kitu ir savo vaiku.

Neigiama tėvystės atostogų pusė yra finansai. Menki juokai, kai vienas iš darbingų šeimos narių negauna atlyginimo. Tuomet aiškiai suvoki, ką reiškia, kad ir laikinai pakeisti gyvenimo būdą. Tai vienintelis trūkumas, kurį norėčiau ištaisyti. Šiokia tokia vyriausybės parama tikrai daug ką pakeistų tokių šeimų, kuriose vienas iš tėvų nutaria išeiti tėvystės atostogų, gyvenime.

Kaip sakiau, vėl pasielgčiau taip pat. Įgijęs patirties, mokėčiau geriau tvarkytis su savo vaiku, žinočiau, kaip su juo bendrauti, kad tarpusavio santykiai būtų geresni. Net ir tokių pagrindinių dalykų, kaip visą laiką žinoti, ką vaikas veikia, ir saugoti jį, kad kas neatsitiktų, išmokstama bandymo ir klaidos metodu. Jokio kito būdo pasiūlyti negaliu. Tai buvo nuostabus patyrimas ir tokių progų nereikėtų praleisti.

2005 metų sausio 20 diena

Priedai

78 DANIJA

TEISĖ Į VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGAS

Danijos vaiko priežiūros atostogų modelį sudaro trys dalys:

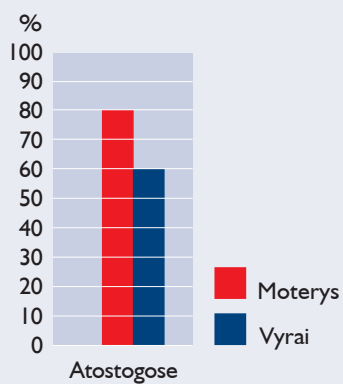
Atostogos **motinai - 14 savaitių** (4 savaitės prieš gimdymą).

Atostogos **tėvui - 2 savaitės**.

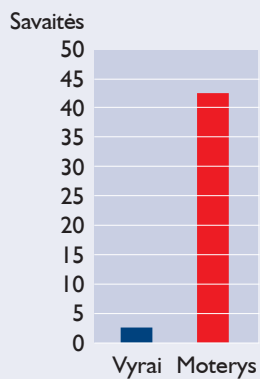
Atostogas, kurias gali dalytis **abu tėvai - 32 savaitės**.

Visų atostogų metu mokama bent 3267 kronų per savaitę pašalpa (maždaug 1913 eurų per mėnesį). Tai, kiek laiko darbuotojui bus mokamas visas atlyginimas, priklauso nuo darbovietės ir kolektyvinių susitarimų.

VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGŲ IŠĖJUSIŲ
ASMENŲ SKAIČIUS 2003 METAIS

VIDUTINĖ VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGŲ
TRUKMĖ 2003 METAIS

ISLANDIJA

TĖVYSTĖS ATOSTOGŲ ISLANDIJOJE ĮSTATYMINĖS TEISĖS:

MOTINYSTĖS/TĖVYSTĖS ATOSTOGŲ TRUKMĖ – 9 MĖNESIAI:

Neperduodamos atostogos – 2 x 3 mėnesius
Motinai – 3 mėnesiai
Tėvui – 3 mėnesiai
Bendra teisė į atostogas – 3 mėnesiai
Teisė pasitraukti iš apmokamo darbo suteikia:
Vaiko gimimas
Pirminis įvaikinimas (kol vaikui sueis 8 metai)
Nuolatinė globa (kol vaikui sueis 8 metai)

Baigiasi vaikui sulaukus 18 mėnesių
Atskiros nuostatos tiems atvejams, kai gimsta daugiau nei vienas vaikas, kai vaikas gimsta negyvas, kai įvyksta persileidimas, taip pat motinos bei naujagimio ligos atveju.

EKONOMINĖ KOMPENSACIJA:

Mokama 80% paskutinių 24 mėnesių vidutinio atlyginimo.
Neskaiciuojami paskutiniai 2 mėn. iki pirmos atostogų dienos.
Minimalios išmokos tiems, kurių atlyginimai maži (dirbant ne visu etatu).
Išmokos mokamos iš motinystės/tėvystės atostogų fondo.
Finansuojama iš draudimo mokesčių = % nuo atlyginimo, kurį moka darbdavys.

SUTARUS SU DARBDAVIU, VIENAS IŠ TĖVŲ GALI IŠEITI VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGŲ:
Dalimis (mažiausiai po savaitę)
Pusei darbo laiko (pvz., 50% darbas, 50% - atostogos)
Vaiko priežiūros atostogos imamos, kol vaikui sueis 18 mėnesių.

Jeigu su darbdaviu nesutariama, darbuotojas turi pasiimti visą atostogų laiką iš karto.

BENDRAŠIAS ATOSTOGAS TĖVAI GALI DALYTI SAVO NUOŽIŪRA.

REMIANTIS ES DIREKTYVA

13 savaičių kiekvienam tėvui su kiekvienu vaiku
Teisė pasitraukti iš apmokamo darbo suteikia:
Vaiko gimimas
Pirminis įvaikinimas (kol vaikui sueis 8 metai)
Nuolatinė globa (kol vaikui sueis 8 metai)
Baigiasi vaikui sulaukus 8 metų.
Įmanomas lankstumas kaip motinystės/tėvystės atostogų atveju.

BENDROSIOS NUOSTATOS:

Teisė į darbą
Apsauga nuo atleidimo iš darbo
Darbdavio atsakomybė
Teisių akumuliacija (sukaupimas)
Motinystės/tėvystės atostogos: akumuliacija
Tėvystės atostogos: akumuliuotų teisių apsauga – akumuliacinės pertraukos

Motinystės/tėvystės atostogų Islandijoje statistika

Savo teise pasinaudoja apie 90% tėvų.
Tėvystės atostogos vidutiniškai trunka 97 dienas.
Motinystės atostogos vidutiniškai trunka 183 dienas.
Tai rodo, kad vidutiniškai tėvai pasinaudoja 3 mėnesiais neperduodamų tėvystės atostogų, o motinos pasinaudoja 3 mėnesiais neperduodamų ir 3 mėnesiais bendrų atostogų vaiko priežiūrai.
Apie 16% tėvų pasinaudoja dalimi bendrų atostogų.
Apie 90% motinų pasinaudoja dalimi bendrų atostogų.
Apie 14% tėvų visiškai neišnaudoja savo neperduodamų atostogų laiko.
Apie 1% motinų visiškai neišnaudoja savo neperduodamų atostogų laiko.
Apie 85% tėvų ir 54% motinų tarpusavyje dalijasi vaiko priežiūros atostogų laiką. Įsigaliojus įstatymui, šis skaičius nuolat auga.

Gimstamumas padidėjo nuo 1,93 (2002 m.) iki 2,03 (2004 m.).

80 LIETUVA

Lietuvoje tik **1,2 proc. vyrų ir 98,2 moterų** naudojami motinystės/tėvystės atostogomis (Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo (SODRA) fondo 2005 m. I ketv. duomenys). Vidutinė motinystės/tėvystės atostogų trukmė buvo 372 dienos (apytikriai 53 savaitės) vyrams ir 498 dienos (71 savaitė) moterims.

Tyrimų duomenys rodo, kad:

Dauguma lietuvių (80 % vyrų ir 82 % moterų) mano, kad *niekas geriau negali pasirūpinti vaikais nei moteris* (2001 m. Gyventojų politikos vertinimo apklausa); Lietuvos gyventojų nuostatos šeimos, lyčių lygybės ir darbo pasidalijimo atžvilgiu yra vis dar labai patriarchalinės. Dauguma 2004 m. tyrime dalyvavusių respondentų (70 % vyrų ir 63 % moterų) mano, kad *moteris pirmenybę turi teikti vaikui ir šeimai, bet ne darbui*. Ypač vyresnioji (50-74 m. amžiaus) mūsų valstybės gyventojų dalis (86 % vyrų ir 77 % moterų) galvoja, kad *ikimokyklinio amžiaus vaikai kenčia, jeigu jų motina dirba* (palyginimui: tokia nuomonė išsakė atitinkamai 50 % ir 43 % 15-29 m. amžiaus vyrų ir moterų). Tik 48 % tyrime dalyvavusių moterų ir 36 % vyrų sutinka su teiginiu, jog *šeimoje, kurioje vyras uždirba mažiau nei moteris, vyras turėtų nutraukti darbą ir imtis vaiko priežiūros*. (Tyrimo „ES plėtra ir jos įtaka moterims“, daugiau žr. www.vdu.lt/sociologija)

2002 m. tyrimo „Vyriskų vaidmenų krizė Lietuvoje“ duomenys rodo, kad 81 % Lietuvos gyventojų, kurie gyvena santuokoje arba turi gyvenimo partnerį (-ę), yra patenkinti šeiminiu gyvenimu. Tačiau kalbant apie nepatenkintuosius,

moteris yra labiau nepatenkintos nei vyrai (šeiminiu gyvenimu nepatenkintos yra 32 % tyrime dalyvavusių moterų, gyvenančių kaime, lyginant su 10,5 % vyrų). Tyrimo rezultatai taip pat atskleidžia, kad žmonės Lietuvoje vertina šeiminių gyvenimą, ypač tarpasmeninius santykius ir nori praleisti daugiau laiko šeimoje (žr. daugiau <http://politika.osf.lt>). Tačiau, kita vertus, gyvenimas šeimoje nėra visiems vienodas pareigų ir tenkančio krūvio atžvilgiu. Kaip rodo 2004m. atliktas tyrimas, didžioji dalis kasdienės namų ruošos tenka moterims (79 % moterų ir tik 2 % vyrų ruošia maistą, 73% moterų ir 3 % vyrų – plauna indus, 59 % ir 5 % - perka maisto produktus, 83 % ir 5 % - plauna grindis, šluosto dulkes, valo kilimus.) Vyrams kasdienėje namų ruošoje tenka tik „vyriški darbai“ – 90% vyrų „visada arba dažniausiai“ taiso sugedusius buitinius prietaisus) (Tyrimo „ES plėtra ir jos įtaka moterims“, daugiau žr.: www.vdu.lt/sociologija)

2002 m. atlikto tyrimo „Vyriskų vaidmenų krizė Lietuvoje“ rezultatai rodo, kad net 77 % Lietuvos vyrų mano, jog jie yra „tikri“ vyrai. 10 % iš jų galvoja, kad jie neatitinka „tikro“ vyro įvaizdžio, o 14 % nežino, kaip atsakyti į šį klausimą. „Tikriems“ vyriams yra priskiriamas *šeimos maitintojo* vaidmuo. Pavyzdžiui, su teiginiu, kad „tikras vyras uždirba pinigais šeimai“ sutinka 72 % vyrų ir moterų, „atlieka techninius namų ūkio darbus“ (67 %), užsiima namų ruošia ir vaikų priežiūra (67 %), rūpinasi savo moterimi (60 %). Šaltinis: <http://politika.osf.lt>

MALTA

[STATYMO SUTEIKTA TEISĖ Į VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGAS MALTOJE:

VIEŠASIS SEKTORIUS:

Vaiko priežiūros atostogų trukmė: 1 metai + galimybė daryti 3 metų karjeros pertrauką

Šią teisę turi: Motinos ir tėvai, dirbantys viešajame sektoriuje

Teisė į atostogas, dirbant mokamą darbą:

- Suteikiama vaikui gimus, jį išvaikinus ar tapus jo globėju
- Teisės netenkama, kai vaikui sukanka 5 metai

Piniginė kompensacija: nemokama

PRIVATUS SEKTORIUS:

Vaiko priežiūros atostogų trukmė:

- Motinystės atostogos - 14 savaitių
- Vaiko priežiūros - 3 mėnesiai kiekvienam iš tėvų

Šią teisę turi motinos ir tėvai, dirbantys privačiame sektoriuje

Teisė į atostogas, dirbant mokamą darbą:

- Suteikiama vaikui gimus, jį išvaikinus ar tapus jo globėju
- Teisės netenkama, kai vaikui sukanka 8 metai

Piniginė kompensacija:

- Motinystės atostogos: 13 savaitių mokamas visas darbo užmokestis; vieną savaitę kompensacija nemokama
- 3 mėnesių trukmės vaiko priežiūros atostogos: kompensacija nemokama

Svarbios įstatymo nuostatos (Darbo ir profesinių santykių įstatymas, 2002):

- Vaiko priežiūros atostogos gali būti suteikiamos visos iš karto (3 mėnesių trukmės) arba 3 lygiomis dalimis (po 1 mėnesį).
- Darbdavys gali atidėti vaiko priežiūros atostogų suteikimą, jeigu darbas yra sezoninis, kai nerandama pakaitinio darbuotojo, kai darbuotojo buvimas strategiškai svarbus įmonei, kai įmonėje dirba mažiau nei 10 darbuotojų ir kai didelis skaičius darbuotojų vienu metu pareiškia norą išeiti vaiko priežiūros atostogų.
- Teisė sugrįžti iš vaiko priežiūros atostogų į tą pačią/ panašią darbo vietą.
- Apsauga nuo atleidimo iš darbo.
- Darbuotojai, dirbantys ne visą darbo dieną, turi teisę į proporcingas atostogų privilegijas ir išmokas.

STATISTIKA APIE NAUDOJIMĄSI TEISE Į VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGAS MALTOJE:

VIEŠASIS SEKTORIUS:

Apie 1,6% tėvų, dirbančių viešajame sektoriuje, naudojami teisė į vaiko priežiūros atostogas. Virš 98% pasinaudojusių vaiko priežiūros atostogomis yra motinos. Vidutinis laikotarpis, kurį tėvai išnaudoja viešajame sektoriuje, yra 365 dienos (projekto metu atlikto tyrimo duomenimis).

Nors maltiečiai tėvai pasinaudoja visu vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu, tačiau bendrame kontekste vyrai sudaro tik nedidelę dalį asmenų, einančių vaiko priežiūros atostogų.

PRIVATUS SEKTORIUS:

Nėra jokių duomenų apie tai, kaip vyrai naudojami teise į vaiko priežiūros atostogas, nes tokia teisė jiems suteikta neseniai, ir projekte vykdyto tyrimo metu nebuvo rasta nė vieno vaiko priežiūros atostogų privačiame sektoriuje išėjusio vyro.

Beveik visos dirbančios moterys pasinaudoja teise į 14 savaičių motinystės atostogas, bet nėra žinoma, kiek jų pasinaudoja galimybe išeiti papildomų 3 mėnesių trukmės vaiko priežiūros atostogų.

KOKIĄ NAUDĄ GAVO MALTIEČIAI TĖVAI IŠ VAIKO PRIEŽIŪROS ATOSTOGŲ:

- Pagerėjo jų santykiai su vaiku
- Pagerėjo jų santykiai su partnere
- Gyvenime liko mažiau streso
- Praturtėjo kaip asmenybės
- Įgijo naudingos patirties

TĖČIAMS TAI PATINKA!

TĖVELIŲ, IŠĖJUSIŲ VAIKO PRIEŽIŪROS
ATOSTOGŲ, PATIRTYS

DAILININKAS
ALGIMANTAS DAPŠYS

2005 10 29. 12 sp.l.
Išleido Lygių galimybių plėtros centras, Raugyklos g. 15-201,
LT-01140 Vilnius, www.gap.lt
UAB leidykla „Eugrimas“, Kalvarijų 98-36,
LT-08211, Vilnius
Tel./faks. +370 5 2733 955, info@eugrimas.lt
Printed by „Standartų spaustuvė“.
S. Dariaus ir S. Girėno str. 39, LT-02189 Vilnius
Tel. +370 5 2167 527, fax +370 5 216 75 47,
info@standart.lt